Ч. 211 (15.022). Львів, субота 24. вересня 1938. Оплата поштова міщоцова готівкою. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-16
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 501.060.
„ Банку Чеських Лєгіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
четвертрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Німеччина хоче відірвати від Чехословаччини Закарпаття і Словаччину.

ЗПОЗА КУЛІС НАРАД У ҐОДЕСБЕРҐУ.

До Ґодесберґу приїхав прем. Чемберлен з ще більшою делеґацією, ніж до Берхтесґадену. Це пояснюють тим, що теперішні розмови будуть більше вичерпуючі.

Німецькі кола висловлюють погляд, що тепер на переговори вже за пізно; вони зясовують дефінітивну розвязку справи Чехословаччини ось як:

1) Німеччина, Польща й Мадярщина дістануть терторії, заселені тими меншинами.

2) РОЗВЯЗАТИ СПРАВУ ЗАКАРПАТТЯ І СЛОВАЧЧИНИ.

3) З решти Чехословаччини утворити зневтралізовану державу без комуністичних впливів.

При цій нагоді німці натякають, що ту дефінітивну розвязку можнаб перевести лиш тоді, колиб німецькі війська увійшли до Чехословаччини.

З цієї вістки годі зясувати собі, що німці розуміють під „розвязкою справи" Закарпаття і Словаччини. З третьої точки програми виходить, що йде про повне відірвання тих країв від Чехословаччини.

З інших джерел подають, що — згідно з німецькими вимогами — про долю Закарпаття і Словаччини рішив би плєбісцит.

Польсько-мадярський кордон на Закарпатті.

Паризький „Ле Пті Блє" розглядає питання, чи є ще час врятувати щось з цього вогню, що починає охоплювати цілу дотеперішню Европу. На думку автора це ще можливе, але треба негайно, бо завтра може бути вже запізно. Чехословаччину треба обкроїти не тільки в користь німців, але й у користь мира на майбутнє. Розвязки чехословацького питання не можна обмежити тільки до території Судетів. Необхідно на Закарпатті перевести польсько-мадярську границю та змусити Чехословаччину, щоб вона зреклася совітського аліянсу.

Новий уряд Чехословаччини.

В четвер вечором президент Чехословаччини іменував і заприсягнув новий уряд у такому складі:

премієр: ген. Іван Сирови, ген. інспектор збройних сил;

внутрішні справи: Іван Черни, краєвий президент Моравії та Шлеська,

закордонні справи: Іван Крофта;

скарб: Осип Калькус;

освіта: Енґлеберт Шуберт, б. директор департаменту;

справедливість: Володимир Файнор, голова найвищого суду;

промисл і торговля: Іван Янечек, дир. департаменту;

залізниці: Андрій Каменіцки, дир. департ.;

публичні роботи: ґен. Франц Носаль;

рільництво: Едвард Райх, дир. департаменту;

суспільна опіка: Франц Горак, дир. департаменту;

здоровля і фізичне виховання: Станислав Ментль, професор університету;

пошта, телеграф: Карло Дуновски, дир. департаменту;

правна уніфікація: Осип Фріц, дир. департаменту;

без теки:

Гуго Вавречка, б. міністр пропаґанди;

Станислав Буковски, голова „Сокола";

Петро Зенкі, посадник Праги.

Чехословацьке військо здобуває Судети.

[illegible] Інформаційне Бюро повідомляє з [illegible]

Шеф генерального штабу чеської армії [illegible] армії знову обсадити Судети. Коло год. 16. перші кольони [illegible] самоходів увійшли до Ке[illegible], Фалькенав, Грасліц, Нойде[illegible], Хомутова й інших місцевостей, [illegible] капітуляції чеської поліції об[illegible] безпеки охороні частини судетської армії.

[illegible] прибрані прапорами і зеленю. Всюди панував повний лад. Вся влада була вже в німецьких руках.

Негайно до міст надіхали чеські панцирні самоходи та не остерігаючи нікого, розвинули скорострільний вогонь.

Чехи машерують на Еґер. Треба рахуватися з тим, що в ночі вони займуть Аш і Францесбад.

На вулицях Еґеру появилась комуністична „червона сторожа", яка намагається опанувати місто. Боротьба йде дальше, телефонічний звязок з Прагою перерваний.

У повіті Еґер загинуло 16 німців.

Закарпатська Україна та Чехословаччина.

Львів, 24. вересня 1938.

Драматичні події у Чехословаччині втягнули у свій крутіж уже безпосередньо також наше українське Закарпаття, зване в офіціяльній чеській номенклятурі „Підкарпатською Русю". Це не тільки річ зовсім природна, але можна хіба дивуватися, що досі ввесь крик довкола Чехословаччини торкався судетських німців, а не тієї єдиної частини Чехословаччини, щодо якої Чехословаччина прийняла зобовязання надати їй автономію і в двосторонньому українсько-чеському пакті і в міжнародньому сенжерменському і у власній конституції, не додержавши ніодного того свого зобовязання. Про судетських німців заговорив увесь світ, хоч їх стан у Чехословаччині був найкращий із стану всіх національних меншин у світі, не кажучи вже про ті меншини у самій Чехословаччині, — про українців не впало ані одно слово. Бо судетські німці самі дбали за те: стояли на високому щаблі національно-політичної свідомости та культурного й економічного розвитку і мали за собою таку закордонну силу своїх державних земляків, якої не має ніодна інша меншина в Европі.

Щойно претенсії, зголошені Угорщиною та Польщею і підтримані Мусолінієм — зактуалізували і справу Закарпатської України. Але обидві згадані держави, які виступають в обороні своїх меншин — мадярів та поляків, домагаючися прилучити їх до матірних держав за прикладом судетських німців, що відходять до III. Німеччини, одностайно заступають думку, що Закарпатська Україна повинна — відійти до Мадярщини. Таким робом направа „історичної кривди", яку заподіяли в сенжерменському та тріянонському мировому договорі Мадярщині, малаб тепер частинно прийти коштом — українців! Надійшов момент, коли Мадярщина реалізує свою давню ревізіоністичну програму, яку польська закордонна політика та польська політична публіцистика завжди явно підтримувала.

Наше становище у цій справі ми вже неоднократно зясовували. Закарпатська Україна була тією єдиною частиною всіх українських земель, яка ввійшла до чужонаціональної держави не через програну війну, а на підставі добровільної згоди 19. XI. 1918. року плєбісцит закарпатської еміґрації в Америці рішив прилучити Закарпатську Україну до ЧСР, а виразником того рішення була заява Американсько-Руської Народньої Ради у Скрентоні. Закарпатські українці у краю рішили були спершу, в урочистому акті злуки в Хусті 21. I. 1919. року, прилучити Закарпаття до України, але воєнні невдачі УГА й Армії УНР та захитане іствування обох українських держав вплинуло на зміну того рішення: на зїзді трьох Народніх Рад, пряшівської, ужгородської та хустської, рішено 8. V. 1919. року прилучити Закарпаття до Чехословаччини і ту постанову делеґати Закарпатської України Гр. Жаткович та Антін Бескид нотифікували мировій конференції у Парижі.

Від вересня 1919. року почала на Закарпатті урядувати чеська адміністрація. Урядувала так, що зверхні адміністраційно-устроєві установи, які мали вказувати на автономічний характер краю, були тільки формою і фірмою за

якою фактично всю владу мали чехи, які почали трактувати Закарпаття, як своєрідний Сибір для своїх урядовців та як терен голосів для своїх політичних партій. Розвиток українства мусів іти постепенно, з важкою боротьбою. Чехи, вірні свому поторійному та глибоко закоріненому русофільству, від першого дня своєї адміністрації на Закарпатті підтримували не національний автохтонний український рух, а безполове „русинство", яке народилось було виключно як виквіт попереднього мадярського режіму денаціоналізації, та масово насилали на Закарпаття московську політичну еміграцію, яка гляділа на Закарпаття, як на частину Росії та край етнічно російський. Чеський уряд відмовився залегалізувати зміну статуту „Учительської Громади" на „Українську Учительську Громаду" з уваги на „неблагонадійний" прикметник „український", який мав відразу для чехів посмак „ірреденти", тоді, коли деклямації москалів про „русский" характер краю стрічались тільки з признанням. Увесь час чехи грали на Закарпатті гру, що її вивчились від передвоєнної Австрії: дівіде ет імпера, — вручно лавіруючи українською національною стихією, штучно насаджуваним москвофільством та „третім напрямком" „тутешніх". Чехи які славились ніби своїм змислом практицизму і розумінням реальної вартости річей, уперто тримались фікції „подкарпаторусинства", навіть чисто українську мову називаючи там не українською, лише „подкарпаторуською". Політика Шкільного Реферату в Ужгороді з його осавленим недавнім плебісцитом, що його переводили з явним фаворизуванням російщини у школах, під натиском адміністрації та з усякими штучками, — врешті недавнє просто ганебне інтервю в „Курієрі Варшавскім" губернатора Грабара, нашого землячка і „тихого народовця" який з великими симпатіями висловився про московських емігрантів на Закарпатті і тамошнє москвофільство, а українських емігрантів окреслив як „ірредентистів", — це яскраві докази чеської політики на Закарпатській Україні. Такої політики, яку закарпатські українці завзято поборювали.

Але одночасно ми не забували і не легковажили собі факту, що за чехословацької влади на Закарпатті українці таки дістали значно більші можливости розвитку, ніж їх мали за мадярських часів. Мадярський режім найшов свій найвірніший вислів у законі Апонія з 1907 року, в якому немадярські народи дістали заборону мати свої полки: це було вірне наслідування режіму Валуєвих та Апухтіних у царській Росії, які під адресою українців кричали: „Не било, нет і не будет". Безпощадна мадяризація довела на Закарпатській Україні до того, що в 1918 році не було там взагалі ані одної школи з українською мовою навчання, ані державної ані приватної (церковної). Могутній розвиток по суті українського народнього шкільництва, подекуди фахового і середнього шкільництва, стихійний український національний рух серед молоді та вчительства, народини й розвиток української національної преси, яку сьогодні репрезентує там ціла низка гарних українських газет і періодиків, народини українського спорту, врешті й самостійне — хоч і дуже куце з уваги на специфічну політику чеських партій, підтримуваних чеською адміністрацією — парламентарне представництво, — все воно казало добачувати великі додатні сторони перебування під владою ЧСР. З боротьбою і з великими труднощами, але постепенно й еволюційно зростав закарпатський український національний стан посідання в усіх ділянках життя.

У такій ситуації ми тут, у теперішньому центрі всеукраїнської політичної думки, заявляли завжди виразно: 1) займаючи становище ревізіонізму супроти версайського договору і всіх тих мирових договорів, в яких рішалася доля українських етнічних земель без згоди, а то й відома легітимованих українських представників, не признаємо мадярських ревізіоністичних претенсій щодо Закарпаття, бо те Закарпаття не мадярське, лиш українське і 2) маючи до вибору поміж Мадярщиною і Чехословаччиною — вибираємо Чехословаччину.

Сьогодні ситуація дещо змінена. Мусоліні висунув домагання плебісциту для всіх національних меншин у ЧСР. Кожний плебісцит може рішити або про свою приналежність до будьякої іншої держави, або про власну незалежність. Останні вістки з Закарпатської України кажуть, що наші тамошні земляки голяться на плебісцит та домагаються його. Не маємо ніякого сумніву щодо його вислідку, якщо тільки він буде переведений без ніякого чужостороннього натиску. Але мусимо з найбільшою рішучістю протестувати проти всяких затій — прилучити українське Закарпаття до Мадярщини без попереднього запиту, чи тамошні українці, що творять абсолютну й величезну більшість населення краю — бажають собі такої зміни.

Польські часописи повні сьогодні покликів за спільну границю з Мадярщиною. Український нарід не мішається до такої внутрішньої справи польського народу, якою є змагання до обєднання із заользанськими поляками: їх спір з чехами на цю тему — їхня справа. Але не можемо погодитися, щоб польська вулиця у Варшаві і Львові маніфестувала за зміну кордонів на території, на якій нема ніяких поляків та щодо якої перший голос мають українці. Закарпатські українці не мають своєї армії ані своєї матірної держави за кордоном. Але вони не є теж таким стадом баранів, що їх можна заганяти з загороди до загороди, не питаючи їх думки та не рахуючися з їхньою волею.

Ми вдячні за щирість п. Адольфові Бохенському, який — мотивуючи конечність добути спільну границю з Мадярщиною — наводить низку аргументів і між ними такий аргумент: „...Заволодіння Русю мадярами та перекреслення таким робом автономії Руси, небезпечної для внутрішніх національних відносин Річипосполитої" („Слово" з 21. ц. м.). Очевидно, від ніякого політика ніхто ніколи не вимагає якоїсь любови і єдиним критерієм у політиці все ще тільки інтерес. Тому віримо, що в інтересі польської ендеції, яка залишається вірною тезі Лешка Борковського „нема Русі, ест тильк[illegible] Польсква і Москва", лежить нищити кож[illegible] слід українства у границях Польщі і поза [illegible] границями, отже й на Закарпатті. Розумі[illegible] що польський аргумент, що спільна польсь[illegible] мадярська границя булаб ударом для Москвощини і з політичного і стратегічного огляду — може мати свою льогіку. Але не розуміємо, [illegible] можна пропагувати польсько-українське порозуміння з протиросійським вістрям, признавати, що без активної співпраці українців [illegible] розбити Росію неактуальний і нереальний, [illegible] одночасно радити зліквідувати українські автономічні змагання руками мадярів, теж протимосковських союзників! Як п. Адольф Бохенський уявляє собі в такій ситуації настрої і становище всіх українців у світі?!

Пан Адольф Бохенський є в цій справі виразником більш екстермінаційних мадярських затій, ніж самі мадяри. Адже вже в жовт[illegible] 1918 року самі вони, мадяри, створили з 4-ох карпатських жуп „Руську Країну" з окремим губернатором у Мукачеві та окремим „руським міністерством". Очевидно, з автономії „Руської Країни" нічого не вийшло, бо не було в мадярів доброї волі ані часу на те: але і вони відчували та знали, що політика Апонія і Тіса покінчилася банкроцтвом і стала анахронічна. Правда, історія ще нікого розуму не навчила і стару помилку завжди люди (народи, держави) повторяють з думкою: „Авуж тепер удасться". Але штука з перекреслюванням волі, бажань і змагань закарпатських українців більше не вдасться. ік.

Центральний Комітет УНДО про Закарпаття.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання, зібраний у Львові, дня 20. вересня ц. р., проголошує, що в історичній хвилині політичного самоозначування народів, які заселюють Чехословаччину, змагання закарпатських українців до здійснення права самовизначення не можуть бути анектовані всупереч їх волі ніякими доконаними фактами.

Тому Центральний Комітет УНДО [illegible] закарпатських українців у їх змаганнях до здійснення повноти своїх прав на всіх українських етнографічних землях Закарпаття, що [illegible] в інтересі цілого Українського Народу.

Ревізіонізм у поході.

(Від власного кореспондента.)

Париж, 19. вересня 1938.

Ідучи вчора з Варшави через Берлін до Парижа, ваш кореспондент не бачив у поїзді по дорозі ніодного німецького вояка та ніодного французького вояка. Усюди пусті були вагони, бо військові транспорти вже були покінчені. Міліонові армії стоять напроти себе над Реном. Лінія Мажіно та лінія Зігфріда — ці твердині-архитвори найновішої воєнної техніки — скріпили свої залоги. В Парижі роздали маски та пісок по всіх камяницях. У міжчасі міністри перемінилися в летунів, спадаючи з неба наче якісь ангели мира в найкритичніших хвилинах поверсайської Европи.

Учора, в неділю, у Франції в святинях усіх релігій молилися за мир. Молилися теж жиди. Але я вам не всилі сказати, чи ті останні молилися за мир, чи за війну. Бо ледви, чи є тепер який жид у світі, який не бажав би війни. Як Сіон валиться в Европі, то нехай з ним завалиться і цілий світ!

Тут говорять, що деякі тутешні достойники жидівського походження домагаються якнайскорішого виповідження війни. Даладіє і Чемберлен учора в Льондоні погодилися на відступлення країни німецьких Судетів Німеччині. Нині амбасадор Франції предложить Бенешові проект поділу Чехословаччини.

Пять чи шість років тому амбасадор Франції предкладав Бенешові проект реставрації Габсбургів на австрійському престолі, бо Франція вважала, і не зовсім слушно, що єдині Габсбурги зможуть спинити злуку Австрії з Німеччиною. Тоді д-р Бенеш відповів французькому амбасадорові ось таке: „Волію аншлюс, ніж поворот Габсбургів." Д-р Бенеш помилився, бо сьогодні Чехословаччина заплатить за аншлюс утратою Судетів. Колиб тільки на тім обійшлося...

Підчас дороги, чи вже тут у Парижі, [illegible] ли від французів майже одні і ті самі [illegible] „Нам дуже важко боротися з аргументацією Гітлера, бо німецький канцлер кермується гаслом французької революції про самоозначення народів. У дійсності Гітлер має рацію."

А далі французи запитують: хто [illegible] Чехословаччині відкинути карльсбадські домагання Генляйна? Тоді інтегральність чехословацької держави булаб запевнена, бо Німеччина втратила таким чином всі аргументи, [illegible] дують німецький напад на Чехословаччину. Англія і Франція гарантували політичні [illegible] кордони перед вовнішнім нападом, але [illegible] Англії і Франції не всилі оправдати перед своїми громадянами потребу війни з Німеччиною [illegible] лиш, коли таки вже в кордонах чехословацької держави починається громадянська війна.

Місяць тому чехи мали ще нагоду [illegible] ти цілість своєї держави, але чеські [illegible] прогайнували час.

Хто радив їм все зволікати? Кажуть, що [illegible] сол СССР у Празі був тим темним духом [illegible] В його підбурюючі слова чехи більше [illegible] ніж у слова перестороги амбасадорів Франції [illegible] Англії.

Для характеристики діяльности Коміnтерну подамо мимоходом, що саме нині почався [illegible] рижі під комуністичним впливом [illegible] тичний страйк будівельних робітників [illegible] цуська комуністична партія про [illegible] війни! Французьке міщанство [illegible] з тієї комуністичної гри.

Французька публічна опінія слідкує [illegible] неменшою увагою за польською [illegible] Ч. С. Р. Польща станула на ревізіоністичнім становищі взагалі, зокрема є [illegible] вацької, німецької, мадярської та [illegible]

першій мірі польської меншини в ЧСР. І французи переконані, що між Німеччиною та Польщею приходитиме до щораз тіснішої співпраці, бо польська закордонна політика своїм недавнім виступом супроти Литви поклала перші основи для остаточного польсько-німецького порозуміння. Така угода є зовсім можлива. Світ ще неодраз почує про литовську справу. Ревізіонізм є в поході і він обявлятиметься в ріжних видах у ріжних краях та в ріжних народів. Вже голоси тривоги чути в Білгороді та в Букарешті, бо хорвати, словінці, мадяри та болгари підносять голови та ставлять щораз гостріші домагання.

Маємо враження, що на якомусь, очевидно уявному міжнародньому конкурсі чемности — ми, українці, дісталиб тепер таки першу нагороду, бо ми сидимо тихенько як мишки у своїй національній дірці та думаємо, що час працює за нас та ще до того і в нашу користь.

Юрій Студинський.

В Судетах ллється кров.

Ранком 22. вересня, саме перед зустрічю провідника Німеччини Гітлера з премієром Великобританії Чемберленом у надрейнськім німецькім містечку Годебергу, телеграми принесли вістку, що провідник судетських німців Генляйн вмашерував зі своїм корпусом добровольців на територію Судетів. А вночі з 22. на 23. вересня польське населення Тешина рушило й собі атакою розброювати станиці чеської жандармерії та обсаджувати важніші міські уряди. Лявіна подій рушила, війна зачалася.

На области Судетів, біля місцевости Міттер Рецбах, між Зайтенерс і селом Румбург, біля Вайперт та Шембергу йде правильний бій між чеськими прикордонними військами з одного боку та добровольцями Генляйна з другого. Є вбиті і ранені. На приказ начальної команди чеських військ рушила чеська армія з великим числом панцирних самоходів на Судети, щоб викинути з них генляйнівців. Наступ чеської армії сконцентрований у першу чергу на місто Егер і далі на Аш та Франценсбад. В Егері йде завзятий бій, про вислід якого годі довідатися, бо телефонічна сполука з цим містом зірвана. Судетські німці боронться завзято, свідомі того, що в потребі правильна армія, яка пильно обсервує події і тільки чекає на приказ своєї команди, перейде судетський кордон.

Не зовсім ясні у подробицях повідомлення з тешинського Шлеська. Польська Телеграфічна Агенція каже у своїх телеграмах про „озброєні ґрупи поляків, що вдарили на поліційні станиці" в самім місті Тешин та про те, що „заскочені несподіваною польською атакою чеські поліцаї сховалися в переполосі у поліційних будинках". Що далі сталося — про те ПАТ мовчить. Булоб дивно, якби на тім скінчилося. Навпаки, повідомлення ПАТ-а треба — на нашу думку — так розуміти, що атака на чеську поліцію — це тільки вступ до дійсної збройної акції польського населення, яка певно в повному ході у хвилині, коли ці рядки пишемо.

Не легке супроти цих кровавих подій становище англійського миротворця Чемберлена. Заки Чемберлен, приїхавши до Годесбергу (і так майже з цілоденним опізненням), розмахнеться зі своїми плянами, він стане вже перед доконаними фактами. Йому доведеться в розмові з Гітлером ці факти або без застережень приняти, або їх у цілости відкинути. Розпучлива акція чеських військ в останній хвилині ледви чи змінить бодай частинно положення у користь Чехословаччини.

А покищо в Судетах ллється кров...

Батьки і діти під прапор „Просвіти"!

В трикутнику Дубно -- Луцьк -- Рівне.

Репортаж із волинських міждивізійних маневрів.

1. У ПРЕСОВІЙ КВАТИРІ.

„Діло" дістало запрошення Міністерства військових справ у Варшаві вислати пресового справоздавця на цьогорічні маневри на Волині. Вибір Редакції впав на мене. І так я поїхав до Дубна, щоб належати кілька днів до дуже цікавої і рухливої групи людей, яка носила назву „пресова кватира", переїздила „фронт" двох армій — „блакитної" і „червоної" — здовж і впоперек, та пильно приглядалась імпровізованим сценам війни.

Пресову кватиру складало 14 журналістів і двох фото-репортерів. Усі з Варшави. Я один зі Львова. Нестолична преса (в томуж і зі Львова) заступлена була на значно менших маневрах у 1937 („справи в районі Ряшева"), які — як відомо — недавно покінчились. Цей поділ мав свої добрі наслідки: наша пресова кватира легше перекидалася з одного місця на друге в кількох лискучих шевролетках та не зустрічала тих труднощів в інформації, що їх зустрічає звичайно занадто багаточленне тіло.

Наша обсерваційна праця в терені починалась уже ранним ранком. Ще мряка клубилась над стернями, зораним чорноземом і зеленими полосками Дубенщини, коли наші авта стрілою гнали між двома рядами придорожніх верб, побілених вапном, немов у сорочинках. Бічні шляхи у напрямі Рівного чи Луцька міняли ми нераз на бічні дороги, що вяжуть волинські села та хутори, а то й на пільні чи лісні доріжки. Комендант пресової кватири підполк. Рембіший і його тричленна військова асиста мали нелегке завдання: щораз-то ловити найцікавіші моменти з „военних операцій", щоб вдоволити людей з преси, людей — як відомо — вибагливих і безпощадних у своїй жадобі емоцій. Це було не тільки доволі трудно в першому дні, коли ворожі армії щойно себе нашупували військовими стежами. Також і пізніше не завжди можна було відгадати, на якому саме відтинку ведуть обі армії воєнну гру, яка може дати оптичне та слухове враження, для цікавих репортерів. Діло в тому, що порухи військ на цих маневрах були законспіровані, як на справжній війні, піхотинці зариті в землю, кіннотчики, панцирні вози і табори сховані в невеличких лісах, що їх так багато в цьому терені, або по садках сіл та хуторів, гармати під розтягнутими сітками, прикриті травою так, що не відріжнялись від горбів чи копиць конюшини.

Та крім опіки свого команданта, який звичайно дуже вміло і дотепно виходив з усіх трудних ситуацій, мала пресова кватира ще одного опікуна: був це майор з начальної команди маневрів. Він усе вмів віднайти нас у терені. І коли зявилось його авто, ми знали, що довідаємося багато про положення на „фронті" й опинимося швидко віч-на-віч з цікавими боевими фрагментами.

А з цих фрагментів складалася цілість, не тільки на фронті, але й у репортажах, де „цементом" була більше чи менше буйна уява журналіста. Щоденно під вечір час травлення обіду (звичайно спізненого) був дуже діловитий: більшість репортерської братії „на гаряче" ловила свої враження і у варшавську пресу йшли довгі звідомлення під сензаційними наголовками немов зі справжньої війни.

Головний постій „пресової кватири" був у Дубні, в містечку, що виглядом не вважаючи на восереджену в ньому торговлю хмелем, цим замітним продуктом волинської землі, доволі нецікаве й занедбане. Слідів приналежности до української етнографічної території у самому місті поза двома православними святинями й одною унійною — монастирською церквою назагал небагато. Українська мова губиться серед мови польської і жидівського жаргону. Подекуди, хоч і рідко, чути ще мову московську, як відгомін колишньої російської державної приналежности Дубна.

Спізнені вісти зі світу примушували „пресову кватиру" користуватись, коли і де можна було, радієвими авдиціями, що заступали безпосередні редакційні вісти, до яких усі привикли, заки ще вони появляться друком. А вісти ці — при гостро напруженій ситуації в Европі — хвилювали і давали широку тему для товариських балачок, нерідко пристрасних і гарячих. Часті появи військових частин на вулицях міста, скрипіт коліс військових таборів та факт, що ось при столах сидить „пресова кватира", що ми входимо до неї як справоздавці „воєнної акції" — все те всуміш з вістками зі світу мимохіть підсичувало уяву. Здавалося — війна і сюди вже сягає, чи пак — може ось-ось сягнути. Це і маневрам, що їх свідками ми були, надавало більше поваги та значіння.

2. ЗАВЯЗОК, ХІД І ЗАКІНЧЕННЯ БОЄВОЇ АКЦІЇ.

Негайно після приїзду до пресової кватири зорієнтували нас у боевій ситуації. Вона була ось-така:

Війська „червоних" вдерлися на територію „блакитної держави", відкинули її війська за ріку Стублу, доплив відомої нам з Дубна Іква, та повели наступ на захід. Свій натиск скермували вони до ріки Путилівки, щоб — після її переходу — добути лінію ріки Стир.

Ділові операції почалися вночі з 14. на 15. вересня. Під заслоною ночі і згідно з дорученнями начальної команди перегрупувались обі армії, готуючись до зустрічі. Діло в тому, що „блакитні" рішили за всяку ціну при помочі кінноти і панцирного поїзду опізнювати натиск переможених „червоних", покищо на передпіллі Путилівки, а потім Стиру, так довго, поки не будуть зосереджені більші частини „блакитних" для успішнього протинаступу. Ось завязок боєвої акції, за якою могли ми вже слідкувати в дальшому її ході.

На північному відтинку фронту повели „червоні" наступ при помочі піхоти, на південному при помочі кінноти і панцирної зброї. Не вважаючи на значну перевагу військових частин, вокрема на силу панцирного кулака, „червоні" не могли розвинути занадто швидкого темпа у наступі. Спинювала їх у тому зручна гра команди „блакитних" військ, її маневрування при помочі рухливої кінноти, а також жива діяльність летунських ескадр. Але й літаки „червоних" були не менше активні. Вони докладно слідкували за порухами військ противника і бомбардували особливо становища артилерії, табори, тощо, підтримуючи з успіхом натиск піхотинців, кіннотчиків та повзів.

Врешті воєнні ділання перенеслися на передпілля Стиру і Луцька. „Червоні", хоч мали перевагу в людському і технічному матеріялі, зустрічали крім чинного спротиву противника, який пляново відходив на лінію Стиру, також інші труднощі при переходах шляхів і рік, що було вислідом важкої праці „блакитних" саперів.

Боротьба йшла і вночі зі змінним щастям. День 17. вересня мав велику вагу для цілої акції. „Червоним" військам удалося передістатись до Луцька, де вивязалася цікава вулична боротьба; а „блакитні" повели зміцнений наступ при помочі зовсім нових сил. Їх удар із півдня загрозив комунікаційним шляхам „червоних", потрібним для засоблювання частин, що йшли на захід, та примусив „червоних" зосередити тепер усю свою увагу на півдні, звідкіля йшла грізна небезпека окрилення.

Обі сторони ввели до бою всі роди зброї і виказали максимальний спротив та боездатність. Одна і друга сторона переживала моменти корисних ситуацій і моменти кріз. Ці останні вимагали як від команди, так і від виконавців великої напруги й амбіції. Використовувано всі засоби, щоб противника заскочити і счинити заколот.

Врешті доля „червоних" була припечатана і їх війська змушені були до відвороту.

Очевидно — всю ту боеву акцію могли ми бачити тільки у фрагментах. Через те льогіка подій не все нам була ясна. Та саме ці фрагменти, про які пишемо дальше, дали пресовим репортерам спромогу спромогу заглянути в тайни новітнього ведення воєнної акції.

В. Несторович.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Вівторок, 25 (13) вересня 1888.

„МИ, ПОСЛИ, ОБОВЯЗАНІ БОРОНИТИ РУСЬКИХ СПРАВ“...

У відозві в справі всенародного віча в Бережанах українські соймові посли писали:

„Ми, підписані посли русини, вибрані свобідною волею сільських і маломіських громад, обовязані перед усіми боронити справ руських і громадських. А обовязані ми тимбільше, що останнє всенародне віче у Львові з червня 1883 року признало нас єдиними заступниками руського народу і заклинало нас, щоб ми потреби й інтереси руського народу всіх сторін і повітів Галичини заступали“.

СПРАВА СОБОРУ.

„Руські владики скінчили вже свої наради в справах провінціонального собору. Пресв. епископ Йоан виїхав учора до Перемишля, а Пресв. епископ Юліян мав виїхати сьогодні до Станиславова. Вислід нарад владик подадуть імовірно незадовго до прилюдного відома.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАРТІЙ.

„Фронт Національної Єдности“ і вибори.

Провідник „Фронту Національної Єдности“ Дмитро Паліїв виголосив на відправі фронтовиків Сокальської Области промову, в якій заняв становище до теперішніх виборів до сойму і сенату.

„Тепер сойм розвязаний — говорив Д. Паліїв — і розписані нові вибори. Одна польська газета вже написала, що ФНЄ стає до бою з УНДО за мандати. Тому мушу вам вияснити наше становище: ФНЄ до виборів кандидатів не виставляє. Виборча ординація є така, що послом можна стати тільки з ласки. А ми ніякої ласки ніколи не просили і просити не будемо.

„Але це не значить, що нас, товариші фронтовики, вибори зовсім не обходять. Є одна функція, яку всі українці виповнити повинні. Це провірити, чи кожний українець, який має на те право, вписаний на виборчу листу. Це ваше право, а кожне навіть найменше право треба боронити. Без огляду на те, що ви зробите зі своїм голосом, ви мусите допильнувати, щоби всі були вписані на листи, а в випадку невписання рекламуйте своє право.“

При тому п. Паліїв заявив, що ФНЄ візьме участь у самоуправних виборах, стверджуючи, що ці вибори „для нас вже не байдужі. У тих виборах ми вже зацікавлені, бо тут йде про те, хто і як господаритиме по наших селах і містах нашим майном“. „Ми мусимо — говорив у цій справі п. Паліїв — вложити якнайбільше енергії, щоби з самоврядних виборів вийшли чесні українці керманичами громад і волостей... За владу в громадах треба боротися і наша організація буде боротися.“

П. Д. Паліїв торкнувся теж справи нашої загальної організованости:

„Переживаємо дуже важні й відповідальні часи. Йдуть події, які наповняють нас надіями, але разом з цим страх огортає за теперішній стан нашої організованости. Праця ФНЄ розложена на довгі роки, а тимчасом вже нинішний **день вимагає зосередження всіх українських сил.** І тому ми витягаємо руку до всіх українських орґанізацій, які ще здібні до боротьби за права народу й закликаємо до створення **Української Національної Ради,** в якій зосередились би всі сили народу. Не йде нам про честь, про ініціятиву. Ми без вагання пішли би, якби хтось інший видвигнув ту вимогу, за якою є загальна туга в народі і яка конечна на нинішню потребу.

„Але Національну Раду можна створити тільки тоді, коли всі українські орґанізації стануть на спільний шлях боротьби за права народу. Коли зі свого шляху зійдуть ті, що шукали спасення в ласці, як і ті блудні сини, що топтали український закон і руки на братів по крові підносили. Кожний день кричить до нас усіх: Момент вимагає, щоб знайти спільну мову і спільну працю!

„Для кого загальне добро понад особистим чи партійним, то знайде спільну мову. Коли-ж наша простягнена рука знову зависне у воздусі, як зависла в листопаді минулого року, то не наша буде це вина. І ми дальше будемо працювати з такою самою твердою вірою у правильність нашого шляху й у краще будуще української нації, як це ми робили досі.“

—o—

З життя „Дружини Княгині Ольги“.

Разом із закінченням літніх ферій та початком осіннього сезону оживилася праця нової жіночої організації „Дружини Княгині Ольги“. В повітових осередках творяться повітові Дружини, по селах — місцеві. Не залишився позаду краю і Львів, що як столиця Галичини та осідок управних орґанів Д. К. О. повинен мати амбіцію стати зразком для жіноцтва інших місцевостей.

Інавгураційні сходини львівських членів Д. К. О. відбулися 16. ц. м. Обширна домівка організації (при вул. Сикстуській 46) не могла помістити тих львівських громадянок, що згуртувавшися в рядах Д. К. О., прийшли вислухати звідомлень і рефератів свого проводу. Без перебільшення можна сказати, що зійшлась еліта львівського жіноцтва; побіч громадянок, що від довгих літ беруть активну участь у жіночому русі, бачили ми на сходинах теж і такі жінки, що досі не були членами жіночої організації.

Реферували члени Президії Д. К. О. пп. Константина Малицька і Мілена Рудницька. Перша прелеґентка, п. Малицька, висувала ті обставини, серед яких дозріла думка жіночої політичної організації, переказала докладно історію її творення та подала звідомлення з дотеперішньої праці централі. З цього звідомлення присутні довідалися про прихильне становище цілої національної преси до Д. К. О., про широкий відгомін, який нова організація викликала серед европейської і заморської еміґрації та на інших українських землях, про захоплення, з яким її привітало жіноцтво в краю, зокрема селянське. Деякі листи селянок, що їх прочитала п. Малицька, викликали правдиве зворушення слухачок. Прелеґентка подала теж до відома, як розвивається організація в краю, в котрих місцевостях відбулися вже установчі збори повітових та місцевих Дружин і в котрих місцевостях такі збори заповіджені на найближчий час.

Другий реферат, п. Рудницької, мав характер програмовий. Зясувавши ріжницю, яка існує між політичною організацією і статутовим товариством зі становища обовязуючих у Польщі законів, прелеґентка вказала на ті великі можливости, що їх відкриває перед українським жіноцтвом власна жіноча політична організація: бо крім праці над піднесенням освітнього, господарського і гігієнічного стану членів можна в ній теж вести боротьбу за права українського народу. Пригадавши основні тези ідеольоґії Д. К. О., п. Рудницька представила погляд її президії на напрямні української політики в Польщі. Зокрема референтка обговорила справу національної консолідації, становище до концепції т. зв. нормалізації, до питання „всеукраїнство чи територіяльний патріотизм“ та правильність таких чи інших міжнародніх орієнтацій у звязку із подіями у світі. З актуальних справ п. Рудницька порушила м. і. справу виборів до сойму, пригадуючи, що виборча ординація з 1935 р. позбавила українське населення змоги зголошувати самостійно виборчі кандидатури. (Головна Рада Д. К. О. займе становище до виборів у найближчих днях).

Присутні вислухали обох рефератів з великим зацікавленням і дякували прелеґенткам горячими оплесками. На сходинах панувала щира і радісна атмосфера, присутні знайомилися зо собою та обмінювались думками. З вдоволенням приняли теж до відома, що членські сходини відбуватимуться кожного тижня з гутірками на політичні, суспільні і літературні теми.

Досі Дружина Княгині Ольги начислює у Львові 200 членів. Коли взяти під увагу, що місцева Дружина в селі в Гаях к. Львова має вже 148 членів, то це зіставлення не свідчить дуже корисно про Львів. Але кожного дня приступають у ряди Д. К. О. у Львові нові громадянки і можна надіятися, що львівське жіноцтво не дасться засоромити жіноцтвом малих міст і сіл.

—o—

Памятник Коцюбинського в Чернигові.

В Чернигові відбудеться незабаром відкриття памятника письменника Михайла Коцюбинського. Виконав його акад. Ґінсбурґ, що перебував колись разом із Коцюбинським на острові Капрі в Максима Ґоркого.

—o—

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В МОСКВІ.

У червоній столиці відкрито виставу українського сучасного мистецтва. Вона користується великою популярністю москвичів. На днях виїзджає до Москви з Києва, Харкова й Одеси численна ґрупа українських малярів, скульпторів і ґраверів, які візьмуть участь у диспуті про мистецтво з приводу вище згаданої вистави.

—o—

КИТАЙ ПЛАТИТЬ ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ СВОЄЮ ТЕРИТОРІЄЮ.

З Токіо наспіла вістка, що Китай відступив Англії поважну частину території між Бірмою і Фукі Амем. За те Англія зобовязалася: 1) облегшити постачання военного матеріялу до Китаю через границю між Бірмою та Юнаном; 2) побудувати шляхи і летунські майдани у провінції Юнан та 3) не поборювати протияпонської агітації в Бірмі та в Індіях.

—o—

РУМУНСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО БУДЕ СЛУЖИТИ У ВІЙСЬКУ?

Румунське міністерство нар. оборони видвигнуло проект обовязкової військової служби для православних священиків та діяконів, які не приділені до парохії. Синод рум. церкви вирішить небавом ту справу.

—o—

По широкому світі.

Болгарський король Борис приїхав до Берліна, мабуть щоб побачитись зі своїм батьком.

Британський король приняв на авдієнції премієра льорда Болдуїна.

Мадярський премієр Імреді після повороту з Німеччини поінформував про хід нарад регента Гортія та провідників партій.

—oo—

ЖИДІВСЬКА МІЛІЦІЯ.

Палестинська влада приняла 600 нових жидівських міліціонерів. Тепер є їх разом 7.800, з того 4.800 озброєних у кріси.

—o—

138 ЖЕРТВ ПАЛЕСТИНСЬКОГО ТЕРОРУ У 2-ОХ ТИЖНЯХ.

У перших двох тижнях цього місяця в Палестині згинуло 138 осіб (88 арабів, 35 жидів, 5 англійців), ранено 104 особи (49 арабів, 42 жидів, 13 англійців).

Чи знаєте Ви, кілько є неписьменних у Вашій громаді? Чи Ви особисто причинились до того, щоб вони стали письменні та свідомі? В допомогу стане Вам книжечка-буквар ії видала „Просвіта“ і накою „ДО СОНЦЯ“, що її видала „Просвіта“, в ціні 50 сот. за примірник. Придбайте собі її якстій! УЧІТЬ НЕПИСЬМЕННИХ!

Економічний огляд.

НА СПІРНИХ ТЕРЕНАХ.

Дещо з господарської географії Судетів і Шлеська за Ользою.

Німецько-чеський спір за Судети і польсько-чеський спір за Шлеськ по ту сторону Ользи викликує теж зацікавлення господарськими прикметами цих спірних теренів. Приглянемось їм зовсім коротко:

Місто **Еґер (Хеб)** має добре розвинений текстильний і керамічний промисл. **Фалькенав** має околиці багаті зложами бурого вугілля (лігніту). Крім того має хемічний, шкляний і керамічний промисл. **Карльсбад, Францесбад і Марієнбад** є купелевими місцевостями з мінеральними джерелами світової слави. Карльсбад крім того має численні хемічні і порцелянові фабрики. **Йоахімсталь (Яхімов)** відомий з багатства радоактивних джерел. **Коммотав (Хомутов)** — важний металюрґічний осередок. **Брікс (Мост)** є гірничим осередком. **Тепліц** крім значіння як відомий живець має теж значіння як осідок машинового і шкляного промислу. **Авссіґ (Усті над Лабем)** та його околиця мають численні машинові, текстильні, хемічні і шкляні фабрики. **Райхенберг (Ліберец)** є осередком незвичайно широко розвиненого бавовняного промислу, **Травтенав (Трутнов)** — льняного, **Габльонц (Яблонец)** — шкляного (відомі на ввесь світ кришталі й інші декоративні шкляні вироби).

З міст **на Шлеську за Ользою** згадаємо ось-такі: **Богумін**, що має вальцівню рур і рафінерію нафти, **Фриштат** — металевий промисл, **Карвіна** — численні копальні вугілля, **Тшинец** — великі залізні гути і високі печі (мартиновські та коксові), **Орлова** — копальні вугілля.

З цього дуже коротенького перегляду видно, що спір, частинно вже вирішений у некорість Чехословаччини, йде про високо активні господарські терени.

Наші завдання у світлі суспільної енерґетики.

(З реферату інж. Романа Білинського на диск. сходинах У. Техн. Т-ва 10. вересня ц. р.)

Те, що ми у щоденній мові називаємо силою якогось народу чи держави, показується при ближчому розгляді запасом суспільної енергії, яким даний нарід може розпоряджати. З того запасу він безнастанно черпає і постійно його доповнює. Суспільна енергія — це той запас духових та матеріяльних вартостей і праці, який одиниці віддають на обслугу спільних інтересів народу.

Прелеґент подав аналог суспільної енергії з іншими відомими родами енергії, основані закони природи, що нам відомі, розглядаючи значіння двох основних чинників кожної енергії: якісного і кількісного. У суспільній енергії ролю якісного чинника грає напруга **духових елементів**: комплексів ідей, кількісного — **матеріяльні вартости**. Значіння першого чинника, тобто напруги суспільної енергії, у нас не доцінюють як слід. Величезні можливости, які вона кріє в собі не використані. Могутність народу, тобто засоби його суспільної енергії ростуть тим скоріше, чим більше його члени віддають йому зі **своєї** енергії і чим господарніше він цею енергією орудує, чим менше зуживає її на свої потреби.

У передових народів, які не диспонують засобами фізичного примусу супроти своїх членів, віддача „духової" енергії тих членів в користь спільноти відбувається виключно добровільно, коли одиниці почувають зв'язок зі спільнотою.

Тому вимога збільшення приріст суспільної енергії ставиться у нас з вимогою постійно скріплювати зв'язок одиниці зі спільнотою та виполювати все, що цей зв'язок може **послаблювати. Цей зв'язок опирається на** [illegible] суспільного інстинкту, витвореного вихованням [illegible], на впливі публичної опінії а її діюванням [illegible] і на впливі суспільних ідей та розбудження почувань і бажань.

Необхідно використати всі три чинники. Головне [illegible] **виховання повинно бути** усуспільнення, розвинення її суспільного інстинкту. У [illegible] ідей найвищим мірилом повинна стати користь для нації. Вартісними ідеями, що заслуговують на підтримку, треба вважати ті, які зв'язують [illegible] зі спільнотою. Такі ідеї стають при досягненні [illegible] рушійними силами, які [illegible]. Не форма правління чи устрою, тільки [illegible] і зміст пануючих суспільних ідей рішала [illegible] про підйом чи занепад народів.

[illegible] повинно стати здоро[illegible], ідея служби спільноті, що виростає з [illegible] в нації, зі зрозуміння [illegible] — не тільки клітина в організмі нашого [illegible] — нації.

[illegible], від якого залежить зріст чи [illegible] суспільної **енергії** є спосіб господарювання цею енергією. Треба обмежити до мінімум непотрібні видатки енергії і витрати спричинені нераціональним її використовуванням. Прикладом першого роду розтрат є: внутрішня сварня, марнування часу, алькоголізм і зайвий чужий люксус. Зменшення витрат суспільної енергії внаслідок нераціонального її використовування вимагає двох засобів. Перший — піднести ступінь інтенсивности суспільної енергії, збільшити напругу її духових складників: суспільних ідей і зв'язаних з ними почувань і бажань. Другий — поліпшити організацію праці, зокрема її всебічність, плановість та координацію. На те необхідно створити один координуючий осередок.

Прелеґент розглядав питання, чому такого осередка дотепер не створили, аналізував причини нашого розбиття і його наслідки. Причини такі: у масах — роз'єднуючий вплив гризні верхів і їх пресових органів, у верхівці: світоглядові різниці, вплив деяких не[illegible]ів, у верхівці: світоглядові різниці, вплив деяких перенятих в наших умовинах чужих ідей, особисті амбіції, амбіції й інтереси частини провідників, вплив чужих, неукраїнських сил.

Оздоровлення відносин можливе серед теперішніх умовин не перемогою якоїсь одної політичної групи, тільки при допомозі порозуміння. Передумови для цього: безумовна ліквідація **всіх** чужих впливів, підпорядкування інтересів верхівок і преси інтересам спільноти, перевірка групових програм, щоб пристосувати їх до найважніших тепер потреб нації, тобто до оборони загроженого істнування, організація співпраці на платформі спільних інтересів, дискусія над спірними **справами для зменшення їх гостроти.**

Якщо справді відпадуть чужі впливи, то решта спірних поглядів на деякі інші справи, зовсім не мусить бути перешкодою у згідній співпраці різних груп. Доказом на те є факт розмірно мирного співжиття подинових груп, де зважаючи на поважні світоглядові різниці між їх **членами і то не в абстрактних, але в дуже життєвих питаннях.**

На таких основах порозуміння **можливе і конечне.** Потрібна тільки добра воля нинішних верхівок. Помогти їм у цьому повинна здорова публична опінія.

Припинення сварок, які підривають у нас взаємне довіря і послаблюють національну солідарність, налагодження порозуміння, створення координуючого осередка, який нормував би співпрацю, з одного боку скріплять в народі віру в себе і розбудять ентузіязм праці, з другого дадуть змогу піднести рівень нашої організованости.

Реалізація цього зможе навіть у нинішніх обставинах піднести в короткому часі вдесятеро приріст нашої суспільної енергії та збільшити розмах і темпо нашого зросту, зокрема зросту господарського.

—o—

Волинські Торги.

(Враження очевидця).

Мода влаштовувати щорічно господарську виставу під назвою торгів не минула і Волині. В Рівному, найрухливішому торговельному осередку Волині, вже від 9-ти років відбуваються щорічно т. зв. „Волинські Торги" в супроводі більш патріотичної ніж господарської пропаганди місцевих чинників і при патріотичній декорації всього міста.

Маючи змогу цього року вперше побачити цю розреклямовану імпрезу Волині, не можу дати кращої оцінки, як одним словом: слабенька. Передовсім Торги не сповняють свого засадничого завдання, яке їм приписують, а саме: зв'язати хліборобську Волинь із промисловою Польщею. Організаторам Торгів не вдалось досі зацікавити якслід промислові підприємства західньої і центральної Польщі консументом Волині. Участь промислу в виставі назагал незначна. Також не дає вона повного образу господарського життя волинської землі.

До цікавіших павільйонів треба зарахувати окремий павільйон Кремянецького Ліцею, який виявляє велику активність у сільсько-господарській і лісній продукції та в промислі. На Торгах особливо багато виставлено експонатів з дерева: меблі, паркетові дощинки, тощо. Цікаві теж старанно опрацьовані графікони про освітню і господарську діяльність Ліцею.

З українських фірм у Галичині представлені на Торгах: тернопільська фабрика туток і паперців „Калина" (Будучність), львівська фабрика пасти „Елеґант" (О. Левицька і С-ка) та вирібня роверів „Пласт". Гадаємо, що наші засібніші фірми повинні користати з пропаганди, яку дають Вол. Торги. Має воно важне національне значіння. Торги звиджує велика маса селян (у неділю чув я серед глядачів на 70% українську мову). Вона залюбки спиняється при українських написах. Їх дуже мало, бо польські і жидівські фірми зовсім не послуговуються мовою місцевого населення. Бачив я український напис ще тільки коло виставлених дзвонів ф-ми Вільчинський і Фельчинський (Станиславів). Брати Фельчинські з Калуша і Л. Фельчинський з Перемишля мали написи польські, хоч дзвони призначені по церков, бо з українськими текстами.

Вироби народнього промислу Волині здається підібрані не дуже дбайливо. Виставило їх і продавало польське Т-во Піддержки Людового Промислу Волині.

В. Н.

—o—

З нашої кооперації.

СТАН ЩАДНИЧИХ ВКЛАДОК В УКРАЇНСЬКИХ КРЕДИТОВИХ КООПЕРАТИВАХ У II. КВАРТ. 1938 Р.

У другому чвертьрічі 1938 р. РСУК принняв у свої члени 7 нових кредитових кооператив, а загальне число кредитових кооператив, приналежних до РСУК було в дні 30. червня 680 (без Центробанку).

На основі чвертьрічних звідомлень кооператив за друге чвертьріччя 1938 р. стан щадничих вкладок у всіх кредитових кооперативах РСУК (без Центробанку) виглядає так:

Ощадности в Українбанках: На всіх 113 Українбанків з увагою 112 сума щадничих вкладок на 31. III. 1938 р. була 7,271.055 зол., на 30. VI. 7,818.473 зол., себто збільшилася на 547.418 зол. (7.5%). Пересічно сума вкладок на один Українбанк припадала на 31. III. 64.920 зол., а на 30. VI. 69.808 зол. На одного вкладчика припадало в дні 30 червня 254.08 зол. Усіх вкладчиків було 30.772 або на 1.867 більше (6.5%), як на 31. III. 1938 р.

Ощадности у райфайзенках: На всіх 555 райфайзенок з увагою 552 було в дні 31.III. 1938 р. щадничих вкладок на 1,979.212 зол., а в дні 30. VI. 2,028.487 зол., себто на 49.257 зол. (2.49%) більше. Усіх вкладчиків було 30. VI. ц. р. 62.716, або на 1.085 (1.8%) більше як на 31. III. ц. р. Пересічно припадає на одну райфайзенку 114 вкладчиків і 3.675 зол. ощадностей.

В невеличкій групі кооператив інших (урядничих) на всіх 12 і 9 увагнених, число вкладчиків зросло з 616 на 627, а щадничі вкладки з 108.951 зол. на 120.118 зол.

Разом у всіх наших кредитових кооперативах (без Ц. Б.) число вкладчиків зросло за II. чвертьріччя ц. р. на 2.914 (3.2%), а стан вкладок зріс на 607.860 зол. (6.5). Вклади ощадности у Центробанку при кінці II. чвертьріччя дали 2,029.619 зол., так що в цілій нашій кредитовій кооперації мали ми в тім часі ощадностевих вкладок на 11,996.697 зол.

Сторінка без політики.

Автоматична повітряна торпеда.

НОВА ЖАХЛИВА ЗБРОЯ.

Патент ч. 654.113.

Відома німецька фірма „Альгемайне Електріцітетс Гезельшафт" дістала недавно від німецького патентового уряду патент на ч. 654.113. Завдання винаходу таке: прилад, який визначує напрям, що в ньому лежить бажаний предмет. Прилад доволює теж устійнити віддаль, яка відділює предмет від глядача навіть на випадок мряки.

Патентові призначення завжди подають у такій туманній мові, одначе в цім випадку фірма зовсім скриває призначення винаходу. Бо патент ч. 654113 торкається

нової, жахливої воєнної зброї, яку німецькі техніки збудували при допомові явищ та процесів добре відомих фізикам усіх держав.

Щоб як слід вияснити значіння нового винаходу треба почати вияснення „від кінця".

ГУТНІ ПЕЧІ.

Печі до топлення сирівців великих металюргічних фабрик творять для летунів ворожих армій незвичайно приманчиву ціль. Зруйнувати гутну піч, значить припинити працю цілої фабрики, зменшити кількість продукції зброї, гармат і стрілен та спаралізувати боєздатність противника.

Та дібратись до такої печі дуже важко. Піч творить свого роду трубу - комин високий на 28—30 м. і з проміром на 10 м. Така рура наповнена пливким металем, який важить коло 1000 тон. Якби в таку руру попала летунська бомба ваги 500 кг., той вулькан вибухнув би зі страшенною силою та рожкинув би довкола вогненну ляву. Та як поцілити летунові згори в точку, яка має всього 10 м. проміру? Щоб пройти через охоронний вогонь ворожих протилетунських батерій, літак мусить держатися на доволі великій висоті. А з такої висоти не лиш важко поцілити в отвір печі, але годі її побачити. Спроби підчас війни 1914 р. були найкращим цього доказом.

ІНФРА-ЧЕРВОНІ ПРОМЕНІ.

Німецькі військові техніки додумалися до такого: Розпалена металева рідина, яка виповнює піч, випускає у величезній кількості інфра - червоні промені, невидні для ока. По вульканах такі печі є найбільшими й найсильнішими джерелами на землі. Інфра - червоні промені, як інше світло, впливають на т. зв. фотоелектричну клітку, значить на невеликий апарат, який перемінює світляну енергію на електричну. Користуючися цим явищем „Альгемайне Електріцітетс Гезельшафт" побудувало повітряну торпеду, яка під впливом притягальної сили джерела інфра - червоних променів сама скермовується на піч та вдарве в неї.

СТРІЛЬНО, ЯКЕ САМО ЗНАХОДИТЬ СВОЮ ЦІЛЬ.

Нова повітряна торпеда, що її скидатимуть літаки, має спеціальний прилад, який дає їй змогу держатися в повітрі. Вона має теж невеличкий двигун, який уводить її в рух. Залишена сама собі, така торпеда по мандрівці в повітрі впала би на землю в якімнебудь місці. Одначе в околицях гутних печей вона працює зовсім інакше: інфра - червоні промені впливають на прилад, який регулює напрям торпеди і

самі ведуть її просто до печі. Лет торпеди триває так довго, доки вона не зіткнеться з печею та не розірве її.

Летунові вистане наблизитися на 10 км. до фабричного комину і скинути торпеду. Після цього летун може завернути з літаком до своєї бази. Бомба сама знайде свою ціль.

Справді жахлива зброя, якщо вірити закордонним часописам, що така торпеда існує.

Найбільші жеруни на світі.

Найбільшими жерунами на світі є безсумніву ескімоси. Як відомо, обжирство це один із семи головних гріхів. Даите призначив жерунам місце в пеклі, одначе ескімоси мають таки оправдання на своє жерунство — холод. На рівнику ніхто стільки не зїсть, що проковтують ескімоси під бігуном.

Сотник Лайон, який провів серед ескімосів кілька літ, змальовує таку картину:

„...Мій господар зїв уже стільки, що став наче пяний та що хвилини засипляв. Його лице почервоніло, уста він мав увесь час відчинені. Біля нього сиділа його жінка Аринуля, яка доглядала свого чоловіка й пальцями впихала йому до рота величезні кусні напівсирого мяса. Муж негайно їх жував і як лиш у роті зробилося трохи місця, Аринуля всувала туди кусник сала. Ескімос не рухався, не відкривав очей і лиш час до часу глухо постогнав із вдовілля. Сало, що він успів його зїсти, текло по його лиці, стікало по шиї за ковнір, одначе він далі ковтав, поки не звалився важко у безпамяти.

Правда, це був бенкет з нагоди якогось свята. Але і звичайний легкий сніданок не багато ріжниться від бенкету.

Справді добрий апетит!

—o—

Лінія Мажіно старовинних римлян.

Французький археольоґ проф. Жілен Гей подав недавно в академії звіт про висліди розкопів, що він їх перевів із співробітниками в Північній Африці в околицях Біскри. Ці розкопи дали йому змогу відкрити кілька кільометрів від римських укріплень міста цікаву лінію уладжень, що її проф. Гей називає „найстаршою у світі лінією Мажіно". Ця лінія — це серія веж і бльоків злучених зі собою окопами та земними валами. Ціла римська „лінія Мажіно" тягнеться на віддалі 7 км.

Цікаві пояснення дає французький археольоґ при цьому. Напр. верблюда зовсім не знали в Африці до II ст., коли його туди з Азії завели римляни. Спершу „кораблями пустині" користувалися лиш римські легіони, які мали завдяки тому перевагу над туземними племенами. Згодом верблюди почали появлятися в кочівничих племенах, що заселюють північну Африку.

Ця обставина створила небезпеку для римських окупантів, які мусіли шукати засобів проти наступів окремих племен на римські твердині. „Лінія Мажіно" в околицях Біскри — це одно з уладжень, що мало стати перешкодою для кочовиків.

Телевізійні апарати.

В Німеччині демонстрували цього року вперше на велику скалю телевізійні апарати на недавній радіовій виставі. В одній із великих виставових галів демонстрували телевізійний відбір. Картини, що їх приймали цією покищо ще небуденною дорогою, можна було оглядати на величезнім екрані в розмірах 30×36 м. У менших салях демонстрували радіотелепередачі на менших телевізійних апаратах. Учасники вистави ствердили одноголосно вищість телевізійної передачі на малих апаратах, на яких образи виходили гостріші та природніші, як на великім екрані.

На тій виставі вже пять поважних радіофонічних фірм виставляло свої телевізійні апарати. Міністр пропаганди Гебельс заявив, що власники телевізійних апаратів мусять їх зголосити до 1. жовтня ц. р. Абонентів радіофонічних апаратів не будуть обовязувати оплати від телевізійних апаратів.

ДВА ПОХОРОНИ ОДНОГО НЕБІЖЧИКА.

Коломия має свою сензацію. Недавно помер унаслідок нещасливого випадку в рентґенольоґічнім кабінеті одного з коломийських лікарів студент університету в Пізі на прізвище Рай. Тому, що всі в Коломиї вважали його жидом, поховали його на окопищі. Та якийсь анонімовий автор написав до жидівської громади листа, в якому повідомив, що небіжчик не був жидом, лиш протестантом. Жидівська громада звернулася в цій справі до університету в Пізі зі запитом. Відповідь потверджувала анонім. Тому небавом відбудеться ексгумація тіла небіжчика та його поховають удруге на християнськім цвинтарі.

—o—

300-ЛІТТЯ ФІНЛЯНДСЬКОЇ ПОЧТИ.

Цього року святкує фінляндська почта 300-ліття свого істнування. Цей ювилей святкуватиме Фінляндія великими парадами й уже тепер приїхало туди чимало туристів.

З нагоди 300-ліття фінляндське міністерство почти видало окрему почтову марку.

—o—

ФРИЗІЄРСЬКИЙ КОНГРЕС У КЕЛЬН.

Кельн здавна славиться найкращими фризієрами, які перевищають не лиш стрижіїв інших німецьких міст, але й інших держав. Кельн цим дуже гордиться й тамошня преса залюбки підкреслює, що вже в раннім середневіччі місто мало таку саму славу, як і сьогодні. Кажуть, що фризієрська техніка й гігієна Кельну перевищала вже тоді багато міст. Тепер відбудеться в Кельн, у днях від 2—9 жовтня всесвітній конгрес фризієрів. На цьому конгресі обговорять історію фризієрства та історію моди, ілюструючи всі реферати моделями.

ЗАСЛІПЛЕНИЙ УКУШЕННЯМ МУХИ.

В одному селі коло Оломунця трапилася така нещаслива подія: Одного зі селян, який працював у полі, вкусила муха в лице. Їдь була така сильна, що в кілька секунд пізніше лице селянина напухло до тієї міри, що він не міг нічого бачити. Домів мусіли його вже відвести. Коли по годині прибув лікар, ствердив уже сильну гарячку, тому теж селянина мусіли негайно відвезти до лічниці. Хорий сильно схвилювався тим, що нічого не бачить, бо пухлина не дає йому втворити очей, і гадає, що стратив зір. Лікарі побоюються, щоб він із тієї причини не попав у божевілля.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

КУПЕЦЬКА РЕКЛЯМА.

Розмова відбувається в Ню Йорку на сорок шестім, або шістьдесять четвертім поверсі хмародеру.

Европеєць чваниться:

— У нас обезпеченева справа наладнана знаменито. Недавно помер один наш багатий клієнт. По двох годинах удова по ньому дістала вже обезпеченеву суму.

Американець легковажно усміхається:

— За дві години! Жах! Бачите цей дім? Вчора містер Сміт, який живе на самій горі, рішив покінчити самогубством і кинувся з вікна. Коли він перелітав мимо нашого бюра, наш касієр подав уже йому чек.

ДОБРЕ ОПАЛЕНЕ ТІЛО.

— Алеж Івасю, як же воно виглядає? Твоя мати вставила тобі до синіх штанів червоні латки.

— Алеж ні, це зовсім не є латки, пеж є сам

НА СЛУЖБІ.

— Крім цього ставлю умовину, щоб мій наречений міг мене кожної неділі відвідувати. Згода?

— Хтож це такий ваш наречений?

— Я ще цього не знаю, бо я тут чужа

ДОБРИЙ БАТЬКО.

— Подумай, Петре, наше мале зробило вже сьогодні перші кроки

— Знаменито. Пішли в такім разі дітвака на долину, щоб приніс мені пляшку пива.

Бої на чесько - німецькому пограниччі.

Як подає Німецьке Інформаційне Бюро, коло митного уряду в судетському селі

Лібенав

дійшло до битви між чеським військом та судетськими німцями. 20 осіб ранено, по обох боках є вбиті.

Коло Зайденбергу

чеська міліція перейшла кордон і на німецькій території обстрілювала групу судетських німців, які втікали на німецьку територію. Підчас перестрілки 17 осіб ранено.

Недалеко Берцдорфу

чеська комуністична міліція обстрілювала німецький митний уряд і втікачів, опісля німецька прикордонна сторожа обстрілювала чеські становища і ранила скорострілами кількох чехів.

З Румбургу

після перестрілки прогнано чеське військо.

Коло Вайпаршу

чехи кинули гранату на німецький похід, що йшов до Беренштайну. Дійшло до перестрілки; в обох боків є вбиті й ранені.

Мадярщина наслідує Польщу.

ВИДВИГАЮЧИ ДОМАГАННЯ ДО МАДЯРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Мадярський уряд звернувся до італійського, німецького та польського, прохаючи підтримки на випадок розвязки національного питання у Чехословаччині.

Мадярські посли у Льондоні та Парижі висловили перед тамошніми урядами надію, що мадярська меншина має такі самі права як інші. Ноту подібного змісту доручив мадярський посол у Празі.

СЛОВАЧЧИНА — НЕЗАЛЕЖНОЮ ДЕРЖАВОЮ?

Як подають з Берліна, у Ґодесберґу обговорювали в четвер не лиш питання Судетів, але й справу територіяльних домагань Мадярщини й Польщі. Є плян утворити зі Словаччини незалежну державу, лиш легко звязану з ЧСР.

„ВИПАДОВА БАЗА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ МУСИТЬ ЗНИКНУТИ З ГЕОГРАФІЧНОЇ КАРТИ."

Обговорюючи чехословацьку справу, „Фелькішер Беобахтер" стверджує, що повага хвилини наказує протиставитися замахові на мир в Европі. Державний твір, що мав бути випадовою базою большевицької революції в середущій Европі, мусить зникнути в найближчому часі з европейської карти. **На пограниччі Карпат елемент порядку й відбудови мусить утворити мур проти большевицької інвазії.**

При тій нагоді „Фелькішер Беобахтер" повідомляє, що до Праги приїхали большевицькі емісарі

Анґлійці втікають з Праги

ЗА РАДОЮ БРИТІЙСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА.

Британське посольство порадило британським громадянам негайно залишити Прагу.

Окремий літак забрав до Льондону 12-ох жінок, урядники британського посольства і консуляту відіхали поїздом.

НЕБЕЗПЕКА КОМУНІСТИЧНИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

Празька влада безпеки довідалася, що комуністи приготовлюються до збройного виступу, тому військо обсадило важніші будинки.

Поява війська на вулицях викликала ще більше горячковий настрій.

НЕКРОЛЬОГИ.

Празька преса принесла вістку про димісію Годжі на першій сторінці у чорних обводках у формі некрольоґів.

Всі празькі дансинги та деякі каварні замкнено.

ПЕСИМІЗМ ІДЕНА.

В четвер вечором виголосив б. міністр закордонних справ Англії Іден промову до радіо, в якій між ін. сказав: „Для англійця чи американця не може бути байдуже насилля великодержав у відношенні до малої держави. Таким коштом годі зберегти мир. Коли навіть зуміємо оминути тепер світової війни, будемо примушені станути перед нею, бо теперішня ситуація збільшить імперіялістичні апетити, як тільки сила переможе право. Не ошанюймо себе, кожна нова кріза зближує нас щораз то більше до війни!"

ЧИ БЕРЛІН ВИЗНАЄ НОВИЙ ЧЕСЬКИЙ УРЯД?

У політичних колах Берліну говорять, що Німеччина не визнає нового чеського уряду та не піде у переговори з ним.

Німецька преса веде дальшу нагінку проти Бенеша, домагаючися, щоб він уступив.

ЗА ПІЗНО...

Польські політ. кола стверджують, що чеська уступка прийшла за пізно, поради Льондону й Парижа вже неактуальні. Не йде тепер про саму судетську справу, але також про зворот Польщі [illegible] і про мадярські ревіндикації. Німеччина не може толерувати в серці Европи держави, що є осередком комуністичних впливів.

ПЕРЕД НАРАДАМИ БРИТІЙСЬКИХ ТА ФРАНЦУСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

З летунського майдану в Гестені вилетіла до Парижа делеґація партії праці та професійних спілок на нараду в чеській справі.

ҐОДЕСБЕРҐ — ПЕРЛА НАДРЕНІЇ.

Містечко Ґодесберґ, де рішається доля Чехословаччини, вже записане в історії. В 1933 р. стрінувся там Гітлер з Папеном і тоді зродилася там ідея вибору Гітлера канцлером, а Папена — заступником канцлера. З Ґодесберґу 30. червня 1934 р. відлетів Гітлер до Нірнберґу розправитись з Ремом.

Походження назви Ґодесберґу невияснене. Одні твердять, що вона походить від „Ґотесберґ" себто „Божа гора", інші обстоюють, що Ґодесберґ називалося в X-ому віці Ґоденсберґом (горою Вотана). Ґодесберґ, невеличке містечко. Воно лежить на лівому березі Рену, 7 км. від міста Бонн. Ґодесберґ уважають найкращим містечком ренської области, яка є найкращою околицею Німеччини. У Ґодесберґу є лікувальні джерела — залізні, йодові й хльорові; вони славилися ще в давнину. Вже старинні римляни лікували там катаральні і рахітичні недуги та недокровність. Найстарший будинок у Ґодесберґу це башта з XI. століття, що встоялася перед наїздом баварців у 1593 р. З тієї башти чудова панорама на Рен і долину, окружену „Семи горами".

В РИМІ РАДЯТЬ.

Італійський міністр закорд. справ Чіяно прийняв на авдієнції по черзі німецького амбасадора фон Макензена, посла Мадярщини гр. Віляні і амбасадора Великої Британії льорда Перта та обговорив з ними питання звязані з чехословацькою проблемою.

ВІДЛОЖИЛИ РОЗМОВУ ЧЕМБЕРЛЄНА З ГІТЛЕРОМ.

Аґенція Райтера повідомляє з Ґодесберґу: Британська делеґація офіційно проголосила, що Чемберлен передав канцлерові Гітлерові письмо. Розмову між обома державними мужами, що мала відбутися у пятницю рано, відложили.

З тієї заяви британської делеґації виходить, що канцлер Гітлер мав відповісти на лист премієра Чемберлена.

Вістка про відкладення розмов викликала сензацію серед журналістів. Коментують її як познаку, що може вивязалася нова ситуація.

ПРОТИ УРЯДУ ҐЕН. СИРОВОГО.

Одна американська радіостація подала вістку, буцімто Анґлія і Франція **намагалися не допустити до створення чехословацького кабінету** з ґен. Сировим, як премієром, виходячи зі становища, що такий кабінет може бути причиною гострішої постави канцлера Гітлера.

ШЕФ АКЦІЇ КОМІНТЕРНУ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє, що шефом акції Комінтерну в Чехословаччині іменували члена московського Комінтерну Большова, який в середу прибув спеціяльним літаком до Праги.

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили нас у ряд націй.

З польської преси.

Над Европою висить турбота за майбутнє.

„БОЄВИЙ ДУХ" ГРОМАДЯН СПИНЮЄ ПЕРЕД ВІЙНОЮ.

Коли вже всі союзники і ті, на чию допомогу Чехословаччина рахувала, покидали її — залишився ще один вірний союзник: СССР. До останньої хвилини большевики заявляли свою готовість взяти Чехословаччину в оборону, аж ось і вони відмовились від якоїнебудь допомоги своїм чеським союзникам, бо — кажуть на своє виправдання — Румунія не дозволила на перемарш їх військ через свою територію. Колишній кореспондент „Ґазети Польскої" в Москві, Отмар має на цей крок большевиків трохи інший погляд („Ґазета Польска" ч. 260):

„Слід при цьому звернути увагу, що найширші маси совітських громадян зовсім навпаки ніж населення всіх інших европейських держав з Німеччиною включно нічого більше не прагнуть, як війни, очевидно по думці української приповідки: „Гірше та інше". Населення совітського Союзу просто змагає до якоїнебудь зміни своєї долі і той „боєвий дух" совітських громадян є в теперішній хвилині чи не найважнішою гальмою, що здержує „вождів" СССР від війни".

Та без уваги на те, з яких причин Совіти покинули в останній хвилині свого союзника — Чехословаччину, їх крок свідчить наглядно про вартість міждержавних союзів.

НЕ МАЮТЬ СИЛИ СТРИМАТИ НІМЕЧЧИНУ.

Те саме сталося-ж з іншими союзниками Чехословаччини: Англією та Францією, які теж не відіграли ролі оборонця своєї союзниці, виявляючи, як колишні противники Німеччини у світовій війні і потім головні автори версайського мирового договору, дивну уступчивість перед переможеною колись Німеччиною. „Ґонец Варшавскі" (ч. 260) пише в цій справі:

„Ота основна зміна відношення Франції й Англії до Чехословаччини, що її пятнують гарячіші чеські елементи як зраду, це революційне явище в житті Европи. Воно безмірно проречисте. Воно означає передовсім, що англійці і головно французи вирікаються рішального голосу в середу-

щій Европі, що признають перший голос у тих справах Німеччині. Видно не почуваються під теперішню пору на силах стримати Німеччину в її змаганні перебудувати середущу Европу на спосіб, що відповідає бажанням та інтересам Німеччини".

Цієї справи торкнувся і краківський „І. К. Ц." (ч. 263 з 23-го вересня ц. р.), намагаючись подати причину такого стану:

„В інтервенцію Франції у справи середущої Европи вірили від часів Людвика XIV-го, в революційну допомогу Франції вірили всі народи від часу французької революції, від часу наполеонських воєн. Ціла ота моральна спадщина Франції провалилась не лише в Празі, але й у цілій середущій Европі, провалилась в Београді, провалиться у Варшаві. Сталося це власне у хвилині, коли у Франції були уряди „людового фронту".

НЕБЕЗПЕЧНИЙ АРГУМЕНТ.

Обговорюючи ті самі закордонні події у статті п. в. „Кришаться фундаменти" львівський „Век Нови" з 24-го вересня ц. р. пише:

Над Европою висить смуток і турбота за дальше майбутнє. Нові засади, що сьогодні тріюмфують, не є щасливою ворожбою ані для мира, ані для співпраці і братерства народів, ані для ідеалів свободи. Аргумент, що переміг у Берхтесґаден, **двосічний**. Він перекреслює довгу лінію розвитку міжнародного права і звичаїв і завертає її до часу, коли не було нічого надрядного і загально обовязкового поза диктатом того, що диспонував силою. Це нове право. Не рахуватися з ним було б самогубством. Але це чейже не може нікого примусити, щоб цьому новому праву давав внутрішню, моральну апробату ані теж, щоб сумнівався, що і ця ера проминe.

—o—

НОВИНКИ.

— **Прогулька до Крилоса.** На закінчення цьогорічних праць, що їх виконує біля розкопів у Крилосі табор праці „Орлів", улаштовує Т-во „Орли" **в день Воздвиження Чесного Хреста 27. вересня ц. р. автобусову прогульку до Крилоса.** Кошти переїзду в обі сторони 6.70 зол. Зголошення з оплатою приймає централя „Орлів", Львів, вул. Шептицьких 14 (партер) до 26. вересня ц. р. в год. 11—13 і 16—17.

— **В Т-ві „Молода Громада"** висвітлить в суботу 24. ц. м. в год. 7-ій вечором інж. О. Пежанський кольорові світлини (найновіше досягнення фотографічної техніки) з нашого побуту і подорожей. Вступ для членів і введених ними гостей.

— **Дитячий Ярмарок.** Дня 9. жовтня ц. р. відбудеться в салі головної ґімназії при вул. Льва Сапіги традиційний „Дитячий Ярмарок". До участи в ярмарку запрошуємо всі українські фірми. Інформації подає секретаріят Т-ва „Українська Захоронка", телефон 242-57, від год. 9—11.

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішньому тягненні Державної Клясової Льотерії впали такі більші вигри: 1,000.000 зол. на ч. 92055; 20.000 зол. на ч. 43796; 10.000 зол. на ч.: 21858 119475; 5.000 зол. на ч.: 56467 67372 90133 92028; 2.000 зол. на ч.: 553 7630 26090 3313 34273 39755 76062 82704 104678 106935 122122 123700 128520 131968 143967 144789 149738 155919 155925; 1.000 зол. на ч.: 3045 5325 9809 12008 25535 27255 34352 38582 42261 48448 48966 53847 54244 54833 57176 67429 72576 78419 78571 86433 88154 95037 97087 106761 110209 113482 127572 130667 130844 147126 150004 151341 153667 153940 153085 159110.

— **Міліон у Львові.** Головна вигра Державної Льотерії у висоті одного міліона золотих впала цим разом на льос ч. 92.055, який закупано в одній львівській колектурі.

— **Новий міст на Сереті** збудовано в Городку, пов. Заліщики. Міст у Городку має велике комунікаційне і господарське значіння для населення полудневно-східної частини заліщицького повіту і для розвитку туристичного руху в крі Дністра і Серету. Посвячення нового мосту відбудеться дня 27. ц. м. вполудне.

— **Трагічна смерть учениці.** Зі Здолбунова до ґімназії в Рівному їхала поїздом учениця 2-ої ґімн. кляси 14-літня Соня Ключник. Учениця сперлася до дверей вагону, що не були замкнені і коло стації Квасилів відчинились. С. Ключник випала з поїзду і згинула на місці.

— **Урядовець фальшував шкільне свідоцтво.** Урядовець тернопільського маґістрату Альфонс Квапінський, стараючись за посаду в Тернополі, предложив своє шкільне свідоцтво, в якому поправив ноту з польської мови з „недостаточно" на „достаточно". Суд засудив за це Квапінського на 6 місяців вязниці з припиненням виконання кари.

— **За вбивство старушки** Марії Зайонц з Лентовіц, берестейського повіту, відбулась на днях розправа перед трибуналом окружного суду в Тарнові проти двох бандитів: 26-літнього Генриха Боціма і Войтіха Кози та їх помічника Гурського. Бандити напали 25. травня ц. р. на дім Зайонців, де підчас грабежі задусили старушку Марію Зайонц. На розправі підсудні взаїмно себе обтяжували. Трибунал засудив Боціма на кару смерти, його спільника Козу на 15 років вязниці, а помічника Гурського на 4 роки вязниці.

— **Згорів будинок польської митної сторожі.** Одночасно з будовою мосту на Дністрі під Заліщиками Польща і Румунія рішили збудувати будинки для митних урядів. Польща збудувала такий будинок коштом 30.000 зол. В ночі зі середи на четвер повстала пожежа, що знищила до тла цілий новий будинок. Здогадуються, що причиною пожежі був поганий будівельний матеріял. Стіни нового будинку збудовано з мішанини негашеного вапна з трачинням. Будинок був обезпечений на 20.000 зол. До Заліщик приїхала міністеріяльна комісія, яка веде слідство.

— **Грабунковий напад на приходство.** Два невідомі бандити напали в четвер 22. ц. м. в ночі на приходство у Вітковіцах, пов. Бяла, де стерроризували кс. Нідзьолка та його слугу А. Ковальчика. Бандити забрали золотий годинник з ланцюжком і втекли. За бандитами вибіг слуга А. Ковальчик, якого напасники зранили вистрілом з револьверу в ліву руку.

— **За вивіз 650.000 зол. з Польщі** відбулася в середу 21. ц. м. розправа перед апеляційним судом у Львові проти І. Друкера, провідника міжнародної ватаги пачкарів валют. Тому, що Друкер не появився на розправі, бо втік мабуть до Чехословаччини, розправу відложено до 26. ц. м.

— **Протиалькогольний конгрес** у Злучених Державах — як 67-ий зчерги — відбувся у Дітройті. Згаданий конгрес зорганізувала католицька протиалькогольна ліґа. На конгрес прибули делегати з усіх стейтів Злучених Держав. Головою католицької протиалькогольної ліґи вибрано Куґена, відомого суспільного діяча. Згадана ліґа веде свою діяльність від 1864 р.

— **Сильний буревій** перейшов над Данією і заподіяв катастрофальне знищення. Буревій позривав сотки дахів, повибивав тисячі шиб і знищив зовсім багато менших будинків. В Альберк і Тістід буревій перервав електричні проводи і в обох місцевостях запанувала на кілька годин темрява. Матеріяльні шкоди сягають 200 тисяч корон.

— **Страшний гураган** перейшов над побережем Злучених Держав і Канади, над Атлянтійським Океаном. Швидкість гурагану доходила до 100 км. на годину. Багато міст і сіл під водою. Залізнича комунікація між Ню Йорком і містами, положеними на північ від Ню Йорку, перервана, бо гураган знищив усі пороми. Багато кораблів та яхтів гураган зірвав з якорів. Гураган заподіяв велитенські спустошення в лісах, понищив безліч віль і домів. Такого сильного гурагану не памятають люди від 50 років. Тисячі людей без даху над головою. Вбитих 400 осіб, ранених кількасот осіб. Покищо влада не могла устійнити числа жертв. У ратунковій акції бере участь військо, національна ґвардія і пластуни. Матеріяльні шкоди у Злучених Державах сягають понад 100 міліонів долярів. Гураган заподіяв теж велитенські шкоди в стейті Онтаріо і Квібек у Канаді. В долині рік Гудсон іКонетікет вода залила великі простори.

— **Цікаве відкриття в Помпеї.** При розкопах у Помпеї робітники віднайшли підземний коридор з відтиском від хреста. Виходить, що вже 79 р. по Христі христіянська віра поширилася поза межі Риму.

— **Нечуваний напад на поїзд у Франції.** В ночі зі середи на четвер бандити уладили сміливий грабунковий напад на поспішний поїзд на шляху Марсей-Авіньон. На двірці Сен Шарль недалеко Марсей бандит скрився в поїзді на хвилину перед його відїздом і затримав опісля поїзд гамульцями коло двірця Бартелемі. Саме тоді на поїзд напало 10 інших озброєних замаскованих бандитів, які стерроризували залізничників при чому одного кондуктора зранили вистрілом з револьверу в руку. Стерроризувавши обслугу бандити забрали більшу частину обезпечених посилок з поштового вагону і касу, в якій було 180 кг. золота.

— **Виздоровіла по півгодинній подорожі літаком.** З летовища під Амстердамом вилетів літак з важко недужою дитиною на кашлюк. Літак літав з цією дитиною на висоті 3.000 метрів пів години. Ця подорож дала дуже корисні наслідки, бо дитина перестала зовсім кашляти.

— **Катастрофальний** зудар двох поспішних поїздів трапився під Тортуґа в Каліфорнії. В катастрофі згинуло 11 осіб, а понад 100 було ранених.

З судової салі.

ТАКА БУЛА ВОЛЯ БАТЬКІВ.

До греко-католицького парохіяльного уряду в Добротворі пов. Камінка Струмилова зголосився дня 7. липня 1937 р. селянин Фелікс Пілґурський, римо-кат. обряду, зі своїм маленьким сином і двома свідками та просив пароха о. Володимира Пашковського, щоб його сина охрестив у греко-католицькім обряді. Селянин Ф. Пілґурський заявив, що така його воля та його жінки Катерини, додаючи, що якби його синка не охрестили в греко-католицькому обряді, то не буде взагалі його хрестити. Слова Пілґурського потвердили два свідки: Михайло Гриневич та Яким Давидович і тому о. Пашковський охрестив синка Пілґурського в греко-католицькому обряді.

Одначе на донос місцевого римо-кат. священика до староства в Камінці Струмиловій справою занявся прокуратор в Золочеві і приготовив акт обвинувачення проти о. В. Пашковського за провину зі ст. 286 § 1 кк. (за діяльність на шкоду публичного інтересу). Дня 5 лютого ц. р. відбулася розправа проти о. В. Пашківського на виїздній сесії в Камінці Струмиловій окружного суду в Золочеві і окружний суд **засудив о. В. Пашковського на 6 місяців вязниці** без припинення.

Від цього присуду оборонець засудженого **адв. д-р Петро Мінко** зробив апеляцію і в вівторок 23. ц. м. відбулася в цій справі розправа перед суддею апеляційного суду у Львові Шміславським. Суд допустив доказ зі свідків Михайла Гриневича та Якима Давидовича, які потвердили в цілости оборону підс. о. В. Пашковського. На цій основі апеляційний суд увільнив о. В. Пашковського **від вини і кари.** Боронив адв. д-р **П. Мінко,** обвинувачував прок. **Саранецький.**

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

В пятницю 22. ц. м. відбулася перед апеляційним судом у Львові розправа проти **Петра Панькова, Петра Шечка та Атанаса Шечка** з Литятина, пов. Бережани, яких окружний суд у Бережанах засудив на кару вязниці від 6-ти до 10-ох років за приналежність до ОУН. Апеляційний суд рішив переслухати ще раз трьох свідків поліцаїв, які на розправі перед окружним судом покликувались ввесь час на конфіденційні вістки, але не хотіли виявити прізвищ конфідентів. Підсудних боронили: **адв. д-р В. Старосольський, д-р Ст. Шухевич** зі Львова і **д-р Ф. Коковський** з Бережан.

—o—

Посмертні згадки.

Ольга Бобяк, маґістра фармації, упокоїлася по короткій, тяжкій недузі в Любачеві Яворові 15-го, а похована 18-го серпня в Бережанах. В. Її П!

Софія Фільварків зі Стефановичів, дружина інжиніра Евгена, упокоїлася в Бозі в суботу 23. вересня в 52 р. життя, осиротивши 3 доньок. Похорон відбудеться в неділю 25. вересня в рідному селі в Добрянах коло Щирця. З першою сходить в могилу найкраща мати і бездома донька свого народу.

Дописи.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Ювілейне свято „Просвіти" в Бартатові, пов. Городок, відбулося в неділю, 18. ц. м. з нагоди 70-ліття Матірного Т-ва і 80-ліття місцевої читальні. Програма свята була дійсно гарна і підібрана та викликала признання для всіх членів ділового комітету. Свято почалося ціловічною вартою місцевих луговиків перед освітленою електричним світлом прегарно прибраною китицями і образами та ручними вишивками фронтовою стіною величавої мурованої читальні „Просвіти" в Бартатові, положеної при головнім гостинці, що веде зі Львова до Перемишля. Напис золотими буквами „Хай живе „Просвіта" — у „Просвіті" наша сила!" — виконаний Кирилом Мисловським, учеником Торговельної Школи „Просвіти" у Львові — передавав щиро відношення всіх учасників бартатівського свята, яких було коло 2000 людей. На свято прийшло багато громадян зі сіл Оброшина, Ставчан, Мшани, Суховолі, Керниці, Дроздович, Поляни, Рудна, як відпоручники культурно-освітніх і господарських установ. Зі Львова приїхав як відпоручник Матірного Т-ва „Просвіта" секретар Головного Виділу М. Дужий, який з питомою йому красномовністю виголосив прегарну промову і вручив виділові чит. „Просвіти" в Бартатові грамоту на потрійну почесну явку до прапору Просвіти та заохочував присутніх до витривалої праці для Просвіти і в лавах армії „Просвіти". Місцевий парох 80-літній о. шамб. Шашковський бадьоро і чересто ішов на переді довгого походу просвітянських лав „Просвітян", учасників цього свята. Перед походом відбулася Служба Божа, підчас якої молодий священик ювілит виголосив відповідну проповідь, в якій насвітлив і підкреслив значіння та заслуги Т-ва „Просвіта" для двигнення нашого поневоленого народу з понижения до повної національної гідности. При кінці Служби Божої молився, щоб Бог обдарував многими літами членів Виділу Матірного Т-ва „Просвіта" та всіх просвітянських робітників зокрема. Від повітових установ у Городку виголосив привіти адв. Клим Каратеєвський. Дуже великою радістю наповнило серця учасників того незвичайного свята, коли величавий похід дефілював при звуках орхестри перед прапором „Просвіти" та відпоручниками Матірного, філіяльного і місцевого Виділу „Просвіти". Однак найбільше радісним є те, що ціле свято відбулося як спонтанний вияв горячого-щирого захоплення наших мас, бо крім делегатів зі Львова і Городка та крім місцевого о. пароха, які були радше гостями на цьому святі, виключно самі селянські хори з села Бартатова й Суховолі під управою диригентів Петра Лотоцького і Івана Гавриліщина виконали цілу програму святочної академії гарними піснями і деклямаціями. Прегарне вийшли деклямація, яку виголосив голова чит. „Просвіти" в Бартатові Михайло Войтишин — „Казка про Бояна" і друга гуртова деклямація „Станьмо в просвітянські лави". Признання належиться п. Олексі Мерщиві, одному з найдіяльніших громадян за дуже змістовний і річевий реферат про завдання і заслуги Т-ва „Просвіта". Учасники цього свята розходилися з захопленням і запалом та вірою в кращу будучність.

КОЛОМИЯ.

Гостина Театру ім. І. Котляревського. Дня 6. ц. м. загостив до нас театр ім. І. Котляревського, що по-[illegible] через злуку театрів ім. Тобілевича й Заграви, і дав дня 7. ц. м. свою інавгураційну виставу „Маруся Богуславка". Ця відома драма находить усе вдячних глядачів і цим разом виповнена саля радо слухала цієї історичної драми та захоплювалася грою дібраного в головних ролях ансамблю в особах незрівнаної Л. [illegible] (Маруся), незабутних: Совачевої (матери Марусі), Бенцалевої (Леся), Бенцали (Софрон), Блавацького (Гірей), Паздрія (Степан), Боровика (жид). Ціла гра була прекрасна, зрівнована. Без сумніву вплинув на це перший контакт, який відразу повстав між артистами й слухачами. Факт злуки двох передових театрів, [illegible] досі вложили багато в нашу сценічну культуру, і високо підніс рівень мистецьких вимог і осягів, [illegible] вітаємо серед коломийського громадянства. Воно й дало цьому вислів декорацією сцени [illegible], гарячим привітанням артистів на сцені устами [illegible] Кисілевської, після першої дії, на [illegible] Блавацький, та викликуванням артистів [illegible] в салі й галерії. Відчували всі, що сталася [illegible]. Всі радувалися, коли бачили найкращих артистів обидвох театрів на сцені в одному творі. [illegible] настрій чути було й у чергових виставах, [illegible] їх можна окремі групи та Заграви, то [illegible] до повного злиття обидвох [illegible] на кінець вересня. А йшли такі твори: [illegible] Л. Українки: „Лісова пісня", 10. Офенбаха: „Орфей у пеклі", 11. Г. Лужницького „Зоря над Почаєвом", [illegible] драма, 12. комедія Арнольда [illegible] „Найвірніший чоловік", 13. Барвінчака оперета „Пригода в Черчі" і 14. його „Шаріке" — як бенефісова вистава М. Бенцали, що лежав уже шостий день недужий. Про „Лісову пісню", якої літературна [illegible] і безсмертної авторки (а [illegible] вийти зі сцени мало з[illegible] [illegible] кілька слів річевого пояснення перед [illegible], скажемо що була вона справжньою казкою на сцені: казковий елемент і реальний, поставлений на тлань вибагливої декорації (Бобинського), найшов в особах Слюзарівної (Мавка), Теплого (Лукаш), Кемпи (дядько), Яковлева (Лісовик), Карпяка (Перелесник), Левицької й Кемпової (обидві жінки) першорядних виконавців і залишив глибоке враження. „Орфей у пеклі" має вже свою традицію на нашій сцені. Так декорація (Бобинського) як і гра артистів в жальномузичною сторінкою оперети вкупі вдоволькала слухачів усовні. Не вдаючись у тонкощі, помітні тільки фаховцям, треба признати, що оперета мала в групі Тобілевичівців під тямущою і дбайливою режисерською рукою М. Бенцали добрих і совісних виконавців. Це помітно було й на симпатичній опереті Барвінчака „Пригода в Черчі" і на „Шаріці". Режисер лежав дома недужий, а сцена кипіла життям, як він його створив за текстом автора й композитора в одній особі. Всюди бачили ми живі типи. Трійка Рубчак-Паздрій-Кемпа („Пригода в Черчі") була знаменита. А. Бенцалева й Теплий (Надя Ч. і Магараджа) творили дібрану пару закоханих. П. Яковлів (Борис) має свою окрему богату скалю комічного аманта; його гра держала з повним успіхом комічну сторінку цієї оперети, як і „Шаріке" (Клим). Прекрасний був він і в ролі Стикса („Орфей у пеклі"). Має він і відповідні партнерки в особах Слюзарівної (Неля у „Пригоді", Марішка в „Шаріці") та Климівної Оксани (Марійка). На особливу увагу заслугує п. Бенцалева: її креації Еврідики („Орфей"), Наді („Пригода") й Шаріки („Шаріке"), повні життя й мистецької краси, вічним не зраджували, що в тойже час переживала в душі та достойна пані... Рубчак гідно піддержував свою устійнену славу рутинованого артиста й знаменитого співака. — „Зоря над Почаєвом", твір куди слабший від інших творів сього автора і держиться на сцені тільки силою історично-релігійного сентименту. Акції в ній мало. Грає в ній тільки чудова декорація (проєктована Я. Лукавецьким і виконана Іванюхом) та постать ігумена (в прекрасній креації Паздрія, справді талановитого і вдумчивого артиста). Забагато в драмі статики, деякі особи, як от тієї зайвої божевільної на початку й на кінці, незрозумілі. У відомій комедії „Найвірніший чоловік" знамениту трійку створили Паздрій-Левицький-Боровик (Барилович-Щирий-Неладренко) та Совачева-Левицька Д.-Сердюкова (їхні жінки). Добра була п. Пелехівна (Катря) та п. Зорич (Хватькович). Всі вистави засвідчили солідну режисерську руку обидвох режисерів (М. Бенцали і Блавацького), незвичайну дбайливість за декоративну сторінку вистав. Боровик Бобинський, Лукавецький-Іванюх, добрий музичний провід, а все те разом (із точністю початку вистав) складалося на мистецькі цілости високого рівня, які захоплювали слухачів і подавали надії на ще кращі успіхи в майбутньому при згідливій праці двох зразкових ансамблів. З висловами таких надій прощало громадянство дня 18. ц. м. дружину театру ім. Котляревського, не прочуваючи, який тяжкий удар приготовила доля молодій організації. А він прийшов несподівано як лютий розбійник серед ночі. Дня 14. ц. м. в півгодини по закінченні бенефісової вистави смерть перетяла пасмо життя того, що створив театр ім. Котляревського — Миколи Бенцаля...

Дм. Николишин

Спорт.

Повне випоавдання Сяну.

Відома справа стрічі за [illegible]хід до Окружної Ліги Сян — ТШЛ, яка викликала стільки шуму у польській пресі, яка спричинила була скажену нагінку не лиш проти Сяну, але взагалі проти українських дружин, закінчилися на засіданні ЛОЗПН-у (22. ц. м.) повним виправданням українського спортового товариства. Окремий делегат ЛОЗПН-у сотник Шиба переслухав у Перемишлі минулої неділі 16 свідків, що їх подав Сян і ТШЛ. **Всі свідки (в тому голова підокруги, поліційні звіти та деякі польські спортові діячі Перемишля) одноголосно ствердили, що ніяких, навіть найменших авантур на змаганнях Сян — ТШЛ у Перемишлі не було. Навпаки, пад, як деякі свідки ствердили, був такий, що побажатиб, щоб і польські спортові імпрези могли ним почванитися. У звязку з вислідом слідства управа ЛОЗПН-у анулювала кару 100 зол., що П ВГіД наложив на Сян та відкликала нагану, як зовсім несправедливу.**

Федоровичеві зменшили кару з 1 року дискваліфікації на 3 місяці. При тому управа ЛОЗПН-у станула на становищі, що хоч зі свідків більшість не бачила, щоб він ударив тренера ТШЛ-ю, то опираючись на зізнаннях двох свідків, які буцім то бачили таке, прийняв, що у метушні Федорович, відомий з вибухового темпераменту справді його відштовхнув. Провину Федоровича скваліфікували не як чинну зневагу, лиш як ... ображення противника без м'яча (п. Олійничак тренер ТШЛ-ю був одягнений в білу сорочинку, як і грачі).

Як бачимо, то після переведення точного слідства правда вийшла на верх. Цікаво, яке становище займе управа ЛОЗПН-у щодо ТШЛ-ю, який своїм листом із печаткою та підписами голови та секретаря спричинив нагінку польської преси проти Сяну. Адже це було фальшиве інформування преси, що в наслідках могло принести необчислені шкоди"

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ В Б-КЛЯСІ.

Минулого тижня ми повідомляли, що віцемистець І. групи Ц-кляси ПКС авансував на підставі рішення ЛОЗПН-у до Б-кляси. На диво при авансі поминули віцемистця II. групи Степ. Провід української дружини вжив відповідних заходів, щоб йому на цих самих підставах, що ПКС-ові, чи Стшельцові, признали право авансу. Справедливі домагання Степу управа ЛОЗПН-у вислухала і

на підставі рішення управи на засіданні в дні 22. ц. м. Степ пересунено до Б-кляси.

Таким чином Львів має дві Б-клясові дружини Зорю і Степ. З нагоди авансу, до речі: зовсім заслуженого, бажаємо новикові Б-кляси якнайкращого розвитку та успіхів на зеленій мураві.

СОКІЛ — КЛК.

В неділю 25. ц. м. в год. 9. рано відбудуться на площі С.-Б. атракційні змагання репрезентацій Сокола й КЛК у легко-атлетиці за мандрівну нагороду „Прометей" фунд. „Маслосоюзом". Минулого року перемогли Соколи. Цього року змагуни обох репрезентацій виявляють дуже добру форму й заповідають багато нових українських рекордів.

Склади обох дружин виглядають так:

К. Л. К.: Брати Мартиновичі, Гавриляк, Крупка, Шерстило, Сайкевич, Барусевич, Святицький, Гнатейко, Добрянський, Гоншок, Николишин, Цьонка і ін.

Сокіл: Семенюк, Сеньків, Гнатів, Чехут, брати Соколовські, Войтович, Обухівський, Донський, Глова, Бланах, Варцаба, Гринів, Кобзар, Гатум, Гнатейко, Стецкевич, Капустяк і ін.

Конкуренції:

Мужчини: 100 м., 200 м., 400 м., 1500 м., 500 м. 4×100 м., 400+300+200+100 м., скок увисочінь, удовжінь, тиком, мет кулею, диском і ратищем.

Жінки: 60 м., 100 м., 200 м., 4×60 м., 200+100+75+60 м., скок увисочінь, удовжінь, мет кулею, диском, ратищем.

УКРАЇНА — ВКС.

Мистецтва Окружної Ліги. Ці змагання відбудуться в неділю на грищі Чорних у год. 8.30 попол.

ЗОРЯ — ПОЦІСК.

Другі з черги змагання Зорі за мистецтво Б-кляси відбудуться в неділю 25. ц. м. на грищі Лехії (Погулянка) в год. 11 передполуднем. Сподіємося, що новик Б-кляси й цим разом гарно й амбітно заграє та вирішить стрічу у свою користь.

—o—

Нові книжки і журнали.

ОЛЕКСАНДЕР МИШУГА. Мистець і людина. Збірник присвячений памяті співака. Зміст: **І. Ґеніє́ві пісні.** Остап Грицай: Ґенієві пісні. — **II. Мистець і людина.** О. Мишуга про себе. — О. Мишуга про свою методу співу. — Д-р Лука Мишуга: Олександер Мишуга — як я його бачу. — Станислав Людкевич: Олександер Мишуга як артист і вчитель співу. — Д-р Остап Грицай: З віденських тріюмфів О. Мишуги. — Олександер Кошиць: Кілька слів про славного українського співака. — Вадим Щербаківський: Мої спогади про Мишугу. — Андрій Чеховський: Спогади про Олександра Мишугу як професора співу, арт. співака й людину. — Марія Гребінецька: Фанатик мистецтва. — Степан Чарнецький: Памяти Олександра Мишуги. — Богдан Лепкий: Декілька згадок про нашого незабутнього співака Мишугу. — Степан Смаль-Стоцький: Достойно єсть... — Д-р Кость Левицький: З молодих літ. — Олександра Любич-Пархомович: Великий професор. — Софія Дністрянська: Памяти Олександра Мишуги. — Д-р Михайло Лозинський: Зразкова жертволюбивість. — Яр. Стиранський: Несподіваний меценат. — Квітки на могилу: Спомини Ілії Кравчишина, д-ра Степана Федака, о. Т. Петельського, о. Омеляна Радикевича, о. Сильвестра Калиневича, інж. Стельмащенка. — Maja Kinberg: Erinnerungen. — Мая Кінберг: Мій спомин. — Ів. Німчук: Олександер Мишуга. — Йосиф Дроздовський: Мої спомини про О. Мишугу. — Честь життю і заслугам. — Похорон Олександра Мишуги. — Д-р Іван Копач: Над труною Олександра Мишуги. — В. К.: Іспит учнів О. Мишуги в Києві. — Антін Лотоцький: Казка про співака. — Stan. L. Do Myszugi. — Привѣтъ Александру Филиппу Мышугѣ отъ Кіевлянъ. — Біографія О. Мишуги. — **III. Фінал.** Остап Грицай: Фінал. — Накладом д-ра Луки Мишуги. — Матеріяли зібрали: д-р Іван Німчук і д-р Лука Мишуга. — Книгу зредагували: д-р Іван Німчук і Осип Боднарович. — Окладинка Миколи Бутовича. Наголовна картка та ініціяли до статтей Павла Ковжуна. Кольоровий портрет роботи Миколи Івасюка. Друк кольорового портрету і кліші виконала „Унія". Друк Друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, 1938. Велика 8-ка. Стор. 208+кольоровий портрет + 60 ілюстрацій.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

[Т]еатри.

Великий Театр.

Субота 24. 9. год. 8: „Вовки в ночі".
Неділя 25. 9. год. 4 попол. „Вовки в ночі". Год. 8 веч. „Ікар".

Український Народний Театр ім. М. Садовського.

ЖОРАВНО:
24. 9. Тесля Сухалин.
25. 9. Гетьман Полуботок.
26. 9. Мазепа.

Театр вибрався заїздом до Львова з історично-народним репертуаром. Нові декорації арт. Бобинського.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави", „Пливуче кинще".
АПОЛЬО: „Індія говорить".
АТЛЯНТИК: „Робін Гуд" з Ерролем Флином.
БАЛТИК: „Остання садьба", „Парада вулиць Варшави".
ВАНДА: „Магічний ключ", „Діва з Парижа".
ГРАЖИНА: „Верес" на осн. годинички.
ЕВРОПА: „Павел і Гавел".
КАСІНО: „Маленький хижак" (Катерина Гепборн).
КОПЕРНИК: „Друга молодість".
МАРУСЕНЬКА: „Інститутка" (Д. Дарбін).
МЕТРО: „Князь і жебрак".
МІРАЖ: „Пані міністер танцює".
МУЗА: „Боланський мотель".
ПАЛЯС: „Професор Вовчур".
ПАКС: „Жінка над пропастю".
РАЙ: „Веселий молодята" комедія.
РІЯЛЬТО: „Сліпий завулок" (Сільвія Сідней).
РОКСІ: „Роберт і Бертран".
СВІТ: „Пат і Паташон бездомні", „Лікарі спорту".
СТИЛЕВИЙ: „Ал-Кер" і ревія.
ТОН: „Шлях у невідоме", „Дочка Шамана".
УТІХА: „Шеф контррозвідки" і ревія.
ХИМЕРА: „Дівчатко з варієте" (Анна Ондра).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(ул. Марійська)
„Гарміш-Партенкірхен".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
Індія — Цейльон — Мадрас — Кольомбо.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 24. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній деннник, 7.15 Музика дугої орх., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Зачинаємо тиждень, погідна авд., 11.00 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.25 Сучасні пісні [illegible], пл., 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Хор [illegible], пл., 14.15 Орх. музика, 15.05 Господарські та сусп. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Театр Уяви для дітей: „Твої товариші", 15.45 Господарські вістки, 16.00 Розр. концерт у вик. орх., 16.45 [illegible], 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Із [illegible] альбуму, 17.45 Спортові вістки, 17.55 Гадки, спорт, 18.00 Наша програма, 18.10 Давна музика: форт., обой, 18.45 Фрагм. із „Пана Тадея", 19.00 Цеть [illegible] Рафа до слів Ем. Гайбля, 19.20 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 Розр. концерт у вик. нар. капелі та хору, 20.00 Про [illegible] (для дітей), Польки з Вестфалії, 20.45 21.30 Спортові вістки, 21.10 Розр. концерт нар. капелі (продовження), 22.00 Година несподіванок, 23.00 Останні вістки, 23.05—23.55 Легка й танц. музика з пл. (надає Варшава II).

Неділя, 25. вересня 1938.

7.15 Пісня, 7.20 Орх. музика, 8.00 Ранішній деннник, 8.15 Для села: Хл. гадатка, Ярмарні [illegible], Гравіть гармоністи, 8.35 [illegible], 8.45 Велика нім. орган [illegible], 8.50 Осінні перерібка добрів сільській господині, 9.05 Мендельсон: „Рі Блас" увертура з пл., 9.15 Трансм. із [illegible] вистави у [illegible], 11.45 Муз. авдиц. 12.03 Симф. по-ранок, 13.00 Книжки мого дитинства, літер. нарис Марії Доморовської, 13.15 Нарід і село в поезії М. Конопніцької, слов.-муз. авд., 13.00 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Що чувати серед хліборобів, Грає сільська капеля, Авд. для сільс. молоді, Роля сільс. жінки у працях самоврядування, 16.15 „Братва Брись" комедія Ол. Фредра, 17.05 Розр. концерт, орх., сопран, тенор; у перерві коло год. 17.55 Хвилина біора студій, 18.50 Пятидесятиліття Л. О. П. П., Посвячення школи у Хожелях, Свято залізничників у Радомі, 19.55 Репортаж, 20.00 Форт. рецитал Гната Падеревського трансм. з Львовашин, 20.45 Політ. огляд, 20.55 Веч. деннник, 21.05 Та йой, вес. авд., 21.40 Фрагм. футб. метчу Польща-Югославія, та спортові вістки, 22.30 Пісеньки, 23.10 Ост. вістки, 23.15—23.55 Легка і танц. музика з пл. (надає Варшава II).

Понеділок, 26. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній деннник, 7.15 Розр. оркестра, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Зачинаємо тиждень, 11.00 Для шкіл: Це похмі вересень, образок із пісеньками, 11.30 Реситі з пл., 12.03 Полудн. авд., 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Китиця для всіх, орх., 15.00 Біржа, 15.05 Господарські та сусп. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Де я був у літі та що бачив, гутірка для старших дітей, 15.30 „Чорний Матвій" фрагм. повісти В. Лозінського, 15.45 Господарські вістки, 16.00 Розр. концерт, орх., 16.45 Автом по Афганістані, 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Знаєте, то послухайте, розр. концерт у вик. Л. Ділин Грабовського, пісеньки та плити, 17.50 Гутірка про гильку розмарину, 18.00 Спортова гутірка, 18.10 Із оп. творчости Моцарта, спів, музика, 18.50 Авдиція акад. ліги, 19.20, 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 В американськім темпі, розр. конц.: орх., пісеньки, форт. джез, 20.45 Веч. деннник, 21.00 Радіотехнічні новинки, 21.10 Старольвівське весілля, хор, оркестра, 21.50, 22.30 Спортові вістки, 22.00 Співочий рецитал Ю. Чаплінського, 22.35 Із франц. музики, пл., 23.00 Ост. вістки, 23.05—23.55 Камер. концерт у вик. квартету (надає Варшава II.).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 24. вересня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Пісні, 18.00 Оп. мельодії, 20.10 21.00 Розр. концерт, 22.30 Легка й танц. музика, БРАТИСЛАВА 20.35 21.00 „Пірат" оп. Вочтека, БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика (у перерві 12.30 Комунікат), 17.25 18.00 Орх. концерт, 19.00 20.00 Концерт циг. музики та солістів, ВІДЕНЬ 10.30 Розр. музика, 12.00 18.15 Розр. концерт, орх., тенор, 15.30 Сільське життя в Англії, з муз. іл., 18.00 Вок. концерт, 20.10 21.00 Веселий вечір, 22.20 23.00 А завтра неділя, орх., сол. ДАЙТШЛИНДВЕНДЕР 20.10 21.00 „Весела вдова" оп. Легара, 22.30 Прелюдія та фуги Баха, КОШИЦІ 7.31 14.10 18.45 Вістки, 18.00 Спортові актуальности Закарпаття, Праця учителя в школі, Пів години для дітей: казка, деклямації, музика, МІЛЯНО 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Арлезіянка оп. Чілеї, опісля танц. музика, ПРАГА 12.41 Військ. орх., 18.30 Легка музика, 22.35 Танц. музика, РАДІО ПАРІ 20.15 Пісні, 20.30 21.00 Театр Уяви, 21.10 Кабарет, 22.05 Симф. музика, РИГА 18.00 Лотиські пісні, РИМ 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Музична комедія, Весела муз. авд.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

Неділя, 25. вересня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Улюблені мельодії, 18.00 Веселі увертури й танки, 20.10 21.00 „Кляра" оп. Доставк, БІЛГОРОД 18.15 Російські романси, 20.00 Нар. музика, 21.00 Концерт артистів опери, БЕРОМІНСТЕР 21.00 „Німота лапаша" оп. І. Штрауса (II. дія), БУДАПЕШТ 12.30 Концерт оп. орх., 16.30 Форт. дуети, 17.40 18.00 20.35 Циг. музика, 19.30 Спів, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, орх., форт., 15.25 Тріо г-дур Брамса, 19.00 Розр. мельодії та пісеньки, 20.10 21.00 Великий розр. концерт, 22.30 23.00 Танц. мельодії та пісеньки, орх., сол., російська співоча група, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 16.00 18.00 21.00 22.00 Розр. програма, ПРАГА 9.40 Орх. концерт, 11.10 „Святий Вацлав" оп. Осальки, 15.30 Концерт військ. орх., 17.30 Орх., солісти, 18.00 Танц. музика, 18.30 Популярн. концерт, РАДІО ПАРІ 19.00 Сценка, 19.30 20.15 Пісні, 20.30 21.00 22.00 Симф. концерт, РИМ 17.15 18.00 Камер. концерт, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Фіделіо" оп. Бетовена.

Понеділок, 26. вересня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Розр. музика, 19.00 Барвна китиця мельодій, 19.45 Веч. гомін, БІЛГОРОД 20.00 Пісні, 20.30 Спів. ресіт., БУДАПЕШТ 13.30 Циг. музика, 17.00 Концерт гальового квінтету, 18.30, 19.00 Хор, 20.25 Спів. ресітал, 21.00 Оп. орх., ВІДЕНЬ 18.40, 19.14 Розр. муз., ДРОЙТВІЧ 20.00, 21.00 Вагнерівський концерт, КОШИЦІ 7.35 14.10 18.45 Вістки, 18.10 Осип Голуб грає на сирпиці, МІЛЯНО 17.15, 19.30, 20.30 Розр. концерт, 21.00, 22.00 „Дорота" оп. Шеріга, ПРАГА 18.20 Орх. концерт, 20.10, 21.00 Фестіваль Ивачека, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх. концерт, 19.00 Форт., 20.15 Пісні, 20.30, 21.00, 22.00 Симф. концерт, РИМ 22.10 Розр. музика, 23.15 Танц. музика, ШТУТГАРТ 24.00 до 2.00 „Фальстаф" оп. Верді.

Радіокутик.

НОВОЖЕНЦІ ПЕРЕД МІКРОФОНОМ.

28-го вересня ББК почне новий цикль авдицій п. н. „Золоте весілля", де новоповінчані пари оповідатимуть як вони познайомилися, при якій нагоді, та про свої пляни. Заінтересування цими авдиціями величезне. Дуже багато жінок писало вже в цій справі до ББК просячи, щоб у день їх вінчання були допущені перед мікрофон. Нині оповідилась ББК мусіла подати до відома, що не всі оголошені матимуть змогу висловитися.

ХОЛОДНА КРОВ ВІЛЛЯМСА.

Популярний летовиць мистець Віллямс згинув в дійсно небуденних обставинах, оплачуючи останній раз з літака. Свою його мало надати радіо і Віллямс мав описати свої враження до мікрофону свого маленького висилаючого апарату, який мав при собі. Бачучи, що летовище не відкривається, всеж нажиганою він говорити до мікрофону та пояснити причину катастрофи. Холодна кров Віллямса гідна подиву.

НАЙМОЛОДША СПІКЕРКА У СВІТІ.

Наймолодшою спікеркою є австралійка Дорота Надік, яка має шойно 13 літ. Її „відкрили" в часі дитячих авдицій та заангажували на постійне для австралійської радіостанції.

РАДІОВИЙ ІНЖИНІР ЖЕРТВОЮ СВОЄЇ ПРОФЕСІЇ.

В серпні два французькі мінстрі мали відкрити стоорожникa на висоті 4000 м. нижче верху Мон-Блян. Однак страшний бурвій примусила членів офіційної місії завернути з дороги. Святочне відкриття мало трансмітуючи через короткохвильовий радіовисильник. Вислизанням цієї короткохвильової радіостанції занялася група інжинірів-альпиністів. Без огляду на страшну бурю вони прибули на означене місце. Провідник цієї виправи молодий інжинір вмер в жахливих легенів.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

Львів, дня 23. вересня 1938

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2.70 зол.
1 кг. масла соляного від 4 опак.	2.40 зол.
молоко	14—15 сот.
1 кг. яєць	1.40—1.50 зол.

Тенденція на масло та яйця сильна, на молоко вдержана.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.25
1 мм. одношпальтовий в тексті і вонаках . . зол. 0.80
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . . зол. 0.50

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденції по . . зол. 0.15
купно, продаж, виписи і т. п. . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 450.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. 235.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. 120.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. 75.—

За редакцію відповідає Олександер Костик

Видає Видавнича Спілка „Діло".

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів Ринок 10.